

**Навчально-методичний кабінет психологічної служби
Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
ім. М. В. Остроградського
Департамент освіти виконавчого комітету
Кременчуцької міської ради Полтавської області
Центр психологічної служби
Кременчуцького міського науково-методичного центру
Кременчуцької міської ради
Центр розвитку дитини (дошкільний навчальний заклад) № 26
Кременчуцької міської ради Полтавської області**

Корекційно-розвиткова програма

«Успіх»

формування творчого мислення, уяви, креативності

старших дошкільників

в рамках психологічної підготовки

до школи та реалізації творчого потенціалу

в навчальній діяльності в умовах НУШ

Автор-упорядник:

практичний психолог

центру розвитку дитини

(днз) №26 Кременчуцької міської ради

Полтавської області

Родік Тетяна Станіславівна

Кременчук

2020

Родік Т. С. Корекційно-розвиткова програма формування творчого мислення, уяви, креативності старших дошкільників в рамках психологічної підготовки до школи та реалізації творчого потенціалу в навчальній діяльності в умовах НУШ./ Автор-упорядник Т. С. Родік. – Кременчук, 2020. – 81 с.

Рекомендовано до використання в закладах освіти області експертною комісією з експертизи психологічного, соціологічного інструментарію при навчально-методичному кабінеті психологічної служби ПОППО ім. М. В. Остроградського (протокол № 26 від 28.05.2020).

Схвалено педагогічною радою центру розвитку дитини (днз) №26 Кременчуцької міської ради Полтавської області, протокол №3 від 18.02.2018.

Рецензенти:

Коротка З. Г. – методист центру психологічної служби Кременчуцького міського науково-методичного центру;

Самойлюк О.М. – методист навчально-методичного кабінету психологічної служби ПОППО ім. М. В. Остроградського;

Сирота Л.В. – завідувачка центру психологічної служби Кременчуцького міського науково-методичного центру.

Програма містить 9 комплексних занять тренінгово-ігрового формату на розвиток творчого мислення, уяви, креативності в сензитивний період для старших дошкільників, як передумови успішної реалізації творчого потенціалу та навчання в НУШ. Застосовані: методи Теорії розв'язання винахідницьких завдань Г. С. Альтшуллера, адаптовані для дошкільників; ігри на розвиток творчої уяви, вправи на розвиток творчого мислення, вправи на встановлення позитивної психологічної атмосфери, формування почуття належності до групи, формування ставлення до інших людей як до партнерів, розвиток навичок емпатії, підкріплення позитивної самооцінки, вміння отримувати задоволення від обміну емоціями і почуттями, розширення поведінкового репертуару успішної людини.

Адресовано психологам, вихователям закладів дошкільної освіти.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ДІАГНОСТИЧНИЙ ЕТАП	13
ПЛАН-СХЕМА ЗАНЯТЬ З ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ, УЯВИ, КРЕАТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В РАМКАХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УМОВАХ НУШ	14
КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ З ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ, УЯВИ, КРЕАТИВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В РАМКАХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НУШ	28
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЕДАГОГАМ	63
ДАНІ ПРО АПРОБАЦІЮ ПРОГРАМИ ТА ШЛЯХИ ПОШИРЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДОСВІДУ	65
ЛІТЕРАТУРА	69
ДОДАТКИ	71

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Логіка приведе вас з пункту «А» до пункту «Б». Уява приведе вас куди завгодно.

А.Ейнштейн

Концепція «Нова українська школа» проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей.

Ініціативність, творчість, вміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики – навички дитини, які є спільними для всіх компетентностей, і які покликана формувати НУШ. Ці чинники мають перебувати в полі належної уваги.

Забезпечення неперервності здобуття людиною освіти є можливим за умови реалізації принципів перспективності і наступності між суміжними ланками освіти, зокрема дошкільною і початковою. З переходом загальної середньої освіти на нові терміни, структуру та зміст навчання актуалізується питання пошуку шляхів забезпечення цілісного розвитку особистості на різних рівнях освіти [23].

Найважливіший чинник, який забезпечує якість початкової ланки загальної середньої освіти – різнобічне використання досягнень дошкільного періоду [15]. Вчені довели, що дошкільний вік є сензитивним періодом у розвитку творчої особистості (Н.А. Ваганова, Л. А. Венгер, Н. О. Ветлугіна, В. В. Давидов, О. М. Дьяченко, Т. Г. Казакова, Т. С. Комарова, В. К. Котирло, С. Є. Кулачківська, В. С. Мухіна, Л. А. Парамонова, М. М. Поддьяков та інші [6]. У Базовому компоненті дошкільної освіти (у редакції 2012 р.) та Державному стандарті початкової освіти (2018 р.) визначається пріоритетність особистісно-орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, середовищного підходів до розв'язання основних завдань дошкільної та початкової освіти. Обидва документи покликані забезпечити в тому числі і креативний розвиток [23]. Зокрема, зміст освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку має реалізовуватися за програмами розвитку, навчання, виховання, що орієнтують вихователів на

формування особистості дитини, розвиток її творчої спрямованості, введення в освітній процес різних видів дитячої діяльності творчого характеру [23]. Тому діапазон дидактичних методів і прийомів варто розширювати розвивальними іграми і вправами, логічними задачами, проблемними питаннями, ігровими технологіями, що активізують у дітей мислення і уяву.

Розвиток творчого потенціалу дитини має свої особливості у дошкільному дитинстві. На кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоствавлення, самооцінка [2]. У сучасних дітей, на відміну від їхніх однолітків кінця ХХ століття, у яких переважав наслідувальний рефлекс, спостерігається рефлекс свободи: вони самі вибудовують систему поведінки, що спостерігається у наймолодшому віці [15]. Тому набагато продуктивнішими за репродуктивні є пошукові завдання, які залучають до творчого мислення («поміркуй, чому...», «здогадайся, який секрет...» та ін.).

В освітньому процесі як дошкільного закладу, так і початкової школи дорослому необхідно визнавати право дитини на ініціативні висловлювання, аргументоване відстоювання своїх пропозицій, право на помилку. Це сприятиме розвитку в дитини активності, ініціативності, почуття власної гідності і самоповаги. Доцільно створювати емоційно значимі ситуації, підтримувати діалогічне спілкування між дітьми. Варто також забезпечити дитині можливість взаємодії та взаємообміну досвідом з однолітками і дорослими. Тоді діти зможуть на основі наявного у них досвіду виявляти ініціативу, творчість, фантазію.

Під час проведення організованої навчально-пізнавальної діяльності важливо систематично використовувати різноманітні класичні та інноваційні педагогічні технології, методи і прийоми, що позитивно зарекомендували себе в сучасній дидактиці [23].

Тому представлена нами програма є актуальним інструментом підготовки дошкільників до гармонійного входження в шкільне життя через розвиток їх творчої особистісної компоненти та закладення навичок креативності, до яких звертаються вчителі в інноваційних методиках навчання в НУШ.

Загальною формою психічного розвитку дитини є навчання. Навчання – спільна діяльність педагога і дитини, зорієнтована на засвоєння знань, умінь і навичок, способів пізнавальної діяльності [8]. Слід зазначити, що до кінця старшого дошкільного віку не всі діти досягають того рівня психологічної зрілості, який дозволив би їм успішно перейти до систематичного навчання у школі. С.Ладивір підкреслює, що «лише психологічно зрілий дошкільник здатний до соціальної адаптації й адекватного входження в навчальну діяльність школяра» [12]. М. Бітянова визначає дошкільну зрілість як «цілісний психічний стан дитини дошкільного віку, що характеризується високим ступенем розвитку тих якостей і процесів, які переживають свій розквіт саме в дошкільний період дитинства, та для яких цей період є сензитивним» [3]. Однією з таких якостей є творчість.

О.М.Гредінарова проводила ряд досліджень з проблеми умов для успішного навчання. Вона на практиці дійшла до висновку, що:

«Формуючи творче мислення, уяву, креативність, можливо розвинути мотиваційну спрямованість на набуття нових знань, готовність до реалізації творчого потенціалу, а значить готовність до навчальної діяльності. Наша гіпотеза про готовність до шкільного навчання через розвиток творчого мислення підтвердилась на практиці. Дошкільники, що пройшли курс розвитку творчого мислення успішно оволодівають шкільними знаннями...» [7]

Дослідженню творчості та креативності присвятили свої праці такі видатні психологи, як Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, О. В. Запорожець, Г. С. Костюк, Р. С. Немов, В. А. Роменець, С. Л. Рубінштейн та інші. На їхню думку, креативність характеризується наявністю таких рис особистості, як творчий потенціал, ініціативність, творча активність, імпровізаційність, творча спрямованість. Ці риси підкреслюють індивідуальність особистості, допомагаючи їй з меншими перешкодами інтегрувати в соціум та актуалізувати свої здібності[6].

Під час розробки даної програми ми ознайомилися з науковими працями В.М. Гальченко. Дослідження В.М. Гальченко креативності і винахідливості дошкільників спираються на доробки вчених в галузі вивчення особливостей прояву творчості на різних вікових етапах розвитку особистості, а саме:

загальнотеоретичні положення про роль творчої діяльності в розвитку особистості (І. Д. Бех, Я. О. Пономарьов, В. А. Роменець), положення про закономірності розвитку особистості та індивідуальності в дошкільному віці (А. М. Богуш, Д. Б. Ельконін, В. С. Мухіна), принцип єдності свідомості та діяльності (Г. С. Костюк, О. М. Леонт'єв, С. Л. Рубінштейн), положення про розвиток здібностей у діяльності (Т. І. Артем'єва, Р. С. Немов, Н. І. Пов'якель, Б. М. Теплов) [6].

Дослідження проблеми творчості здійснили такі зарубіжні психологи, як Д. Гілфорд, М. Джеймс, Е. Еріксон, А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Торренс, Д. Треффінгер, Е. Фромм та інші. Вони розглядають творчість як комплекс інтелектуальних і особистісних особливостей, що забезпечує процес якісних змін особистості. Доведено, що найяскравішим проявом творчості є винахідництво (Г. С. Альтшуллер, А. В. Брушлінський, С. Л. Рубінштейн, Р. Д. Стернберг) [6].

Безпосередньо проблемі розвитку творчої особистості дитини дошкільного віку присвячені праці таких авторів, як О. І. Кульчицька, С. О. Ладивір, Т. О. Піроженко, О. В. Проскура, Т. В. Улькіна, Л. Г. Чорна. Вони стверджують, що допитлива і творча думка народжується в дієвій мисленнєвій діяльності, коли дитина у процесі здобуття пізнавальної інформації займає активну життєву позицію. Проблему дитячого винахідництва вивчали науковці О. А. Андрєєв, В. Л. Богат, М. А. Віднічук, Н. А. Ваганова, В. А. Крутецький та інші. Ними обгрунтовано, що винахідництво дошкільників є специфічним: створений дитиною винахід вирізняється своєю відмінністю від існуючих у досвіді дитини зразків, він є корисним лише для тих видів діяльності дошкільника, що відповідають її віку (ігрової, образотворчої, конструктивної, музично-ритмічної), та характеризується відносною новизною, тобто, у своїй переважній більшості винаходи дошкільника не є соціально значущими [6].

Галченко В.М. узагальнила, що існують різні підходи до визначення понять «творчість» та «креативність». Ототожнення поняття «творчості» з поняттям «креативність» характерне для Л. С. Виготського, Д. Б. Ельконіна, О. В. Запорожця, Г. С. Костюка, Р. С. Немова. А. В. Брушлінський,

П. К. Енгельмейєр, Я. О. Пономарьов розглядають креативність як процес творчого мислення. Зарубіжні вчені дійшли висновку, що креативність – це сукупність особливостей психіки, які забезпечують продуктивні перетворення в діяльності людини. За Д. Гілфордом, Е. Еріксоном, К. Роджерсом, Е. Торренсом, Д. Треффінгером, Е. Фроммом креативна особистість відрізняється від некреативної тим, що бачить побічні результати діяльності, тобто новизну. Гальченко зазначає, що психологічні дослідження доводять, що творчість включає взаємопов'язані компоненти: творча активність, творча діяльність, творчий процес, творчий потенціал, індивідуальний розвиток творчої особистості[6].

Г. С. Альтшуллер довів, що методика розвитку винахідництва потрібна для того, щоб винахідницькі задачі вчасно потрапляли в поле зору винахідника, втілювалися в життя з найбільшим коефіцієнтом корисної дії, а також використовувалися винахідником під час рішення інших завдань. Винахідник має внести щось нове у протікання будь-якої діяльності, що і визначає своєрідність винаходу [6]. Вправи Теорії розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ), адаптованих для дошкільників, ми використали в заняттях, представлених в даній програмі [10,19,21].

А. В. Брушлінський, В. А. Крутецький, С. Л. Рубінштейн довели, що дитяче винахідництво – це своєрідний пошук, щоденне відкриття нового, це діяльність, в якій дитина вчиться творчо мислити, активно фантазувати, конструювати й винаходити щось оригінальне й унікальне [6].

Основними критеріями розвитку творчості дитини дошкільного віку є її продуктивна уява (В. В. Давидов, О. М. Дьяченко), пізнавальна (С. О. Ладивір, Н. І. Пов'якель, О. В. Проскура), дослідницька (М. М. Подд'яков, Я. О. Пономарьов) та мовленнєва (А. М. Богуш, Л. М. Гурович, Т. О. Піроженко) активність. Загальновизнаними серед критеріїв креативності вважаються запропоновані американським вченим Дж. Гілфордом (оригінальність; семантична гнучкість; образна гнучкість; спонтанна гнучкість) [6].

Н. С. Лейтес, О. В. Петровський, В. І. Фадєєв, П. Торренс, серед факторів розвитку креативності називали фантазію, швидкість, чіткість, гнучкість

мислення, чутливість до проблем, конструктивність при їх вирішенні, оригінальність та винахідливість [6].

В.М. Гальченко серед внутрішніх психологічних чинників розвитку креативності називає: цінування дитиною власної системи правил розв'язання завдань; інтерес дошкільника до перетворення навколишньої дійсності шляхом створення нових, раніше неіснуючих у досвіді дитини образів чи предметів; прагнення дитини переосмислювати функції об'єктів з метою використання їх у новій якості; потреба дошкільника у творчому самовираженні).

Таким чином, на основі обґрунтування доцільності розвитку творчого мислення, креативності, винахідливості у дошкільників висвітлених, зокрема, в дослідженнях В.М. Гальченко, О.М. Гредінарової, нами обраний напрямок формування передумов шкільної зрілості вихованців старшого дошкільного віку через підтримку та розвиток творчої компоненти їх особистості. Творчий розвиток покращує адаптацію до входження в шкільне життя [7]. Тому ми доповнили традиційну модель підготовки дітей до навчання у першому класі. Адже дошкільна освіта не має форсувати розвиток дітей, а створювати умови для проживання дошкільного дитинства в провідних видах діяльності, орієнтуватися на зону найближчого розвитку дитини [14].

Результати проведеної нами діагностики креативності за Е. Торренсом засвідчили недостатній рівень прояву оригінальності (здатності уникати легких і очевидних рішень) та розробленості ідей (ретельності, детальності відповідей на творчі завдання) у дітей старшого дошкільного віку. Творчі завдання активізують роботу правої півкулі головного мозку. Збалансовані навантаження на праву і ліву півкулі знімають симптоми дезадаптації, можливі під час навчання в 1 класі [4, 19]. Тому виникла необхідність створення представленої програми розвитку креативності.

Пропонуємо до використання програму вивільнення дитячої творчої сміливості, мотивації до творчого перетворення оточуючої дійсності, готовності до нової соціальної ролі – ролі школяра.

Мета програми: розвиток творчого мислення, уяви, креативності, готовності до реалізації творчого потенціалу та успішного переходу до навчання в новій українській школі.

Завдання програми:

- розвиток креативного мислення (оригінальності: продукування ідей, що відрізняються від загальновідомих; розробленості ідей: ретельність, детальність відповідей на творчі завдання);
- розвиток уяви;
- пошук шляхів подолання страху перед помилками;
- розвиток внутрішніх психологічних чинників винахідництва: бажання зробити по-своєму;
- розвиток внутрішніх психологічних чинників винахідництва: інтересу дошкільника до перетворення навколишньої дійсності шляхом створення нових, раніше неіснуючих у досвіді дитини образів чи предметів;
- розвиток внутрішніх психологічних чинників винахідництва: прагнення дитини переосмислювати функції об'єктів з метою використання їх у новій якості;
- розвиток внутрішніх психологічних чинників винахідництва: потреби дошкільника у творчому самовираженні.

Методи та форми роботи: індивідуальне діагностування, групова форма роботи, ігрові методи, дидактичні вправи, вправи Теорії розв'язання винахідницьких завдань Г. С. Альтшуллера, адаптованих для дошкільників; психопрофілактичні ігри; ігри на розвиток творчої уяви; вправи на розвиток творчого мислення, емоційно-особистісної сфери дітей старшого дошкільного віку.

Цільова група: діти старшого дошкільного віку.

Обладнання: костюми для ігрових персонажів за темами занять; ілюстрації за темами занять; наочний матеріал до дидактичних завдань; мольберти; кольорові олівці; фарби, кольорова крейда, пензлі на вибір дітей; аудіозаписи інструментальної музики; клубок ниток; аркуші А-4 по кількості дітей для

зображувальної діяльності; аркуші А-4 по кількості дітей для вправи «Дерево досягнень»; будівельні конструктори.

Загальний час: серія з 9 комплексних занять тренінгово-ігрового формату для підгруп дошкільників у кількості 4-6 осіб, що проводиться один раз на тиждень.

Тривалість кожного заняття 30-40 хвилин.

Критерії ефективності програми: підвищення рівня продуктивної уяви, оригінальність мислення, розробленість (ретельність, детальність) ідей, винахідливість.

Індивідуальна діагностика проводиться психологом за скороченим варіантом зображувальної (фігурної) батареї теста креативності П. Торренса. Скорочений тест складається із завдання «Закінчи малюнок» і є другим субтестом фігурної батареї тестів творчого мислення П. Торренса. Тест містить показники швидкості, гнучкості, оригінальності і ретельності розробки ідей як характеристик процесу творчого мислення [16,20].

Порівнюються результати індивідуальної діагностичної роботи з дітьми за показником «оригінальність мислення» завдання «Закінчи малюнок» тесту креативності П. Торренса до і після запровадження програми.

Якщо кількість дітей старшого дошкільного віку з низьким рівнем показника «оригінальність мислення» становить 2%, такі результати підтверджують ефективність і дієвість впровадження розробленої нами програми розвитку креативності дітей дошкільного віку.

Педагог і психолог також відстежують динаміку програми методом спостереження за пізнавальною, мовленнєвою, дослідницькою творчою активністю вихованців на інших заняттях. Продуктивна винахідливість проявляється у різних видах діяльності дітей, коли результатом є конкретний нестандартний продукт – виріб, малюнок тощо. Словесна винахідливість виявляється у процесі словесного продукування дітьми нових способів застосування предметів, словотворенні. Предметна винахідливість виявляється під час ігрової діяльності дошкільників у вигляді нестандартного застосування предметів-замінників, створенні унікальних споруд, пристосувань, яких не

існувало раніше в досвіді дитини тощо. Соціальна винахідливість виявляється у процесі спілкування та взаємодії з іншими як здатність дошкільників створювати і використовувати нові прийоми у спілкуванні з оточуючими людьми.

Педагоги відмічають динаміку інтенсивності прояву переліку індикаторів, що свідчать про потребу в проведенні посиленої індивідуальної роботи з дітьми, у яких було виявлено низький рівень прояву креативності (додаткове застосування заходів програми та збільшення ігрових завдань на розвиток творчого мислення) [6]:

- неспроможність продукувати нові й оригінальні ідеї та задуми;
- низька здатність до творчого відображення навколишньої дійсності;
- нездатність продукувати різні варіанти способів застосування предметів;
- безініціативність,
- неспроможність виконувати завдання творчо і самостійно без допомоги дорослого.

Перед початком занять з дітьми батьків знайомлять з програмою та отримують від них згоду на діагностику психологом творчого мислення та проведення занять.

ДІАГНОСТИЧНИЙ ЕТАП

Індивідуальна діагностика за скороченим варіантом зображувальної (фігурної) батареї теста креативності П. Торренса (Джерело: Основы психологии. Практикум/ ред. – сост. Л.Д. Столяренко. Изд. 3-е, доп. и переработ. Ростов Н-Д: «Феникс», 2002 . С. 158 – 175).

Тест складається із завдання «Закінчи малюнок» і є другим субтестом фігурної батареї тестів творчого мислення П.Торренса. Тест містить показники швидкості, гнучкості, оригінальності і ретельності розробки ідей як характеристик процесу творчого мислення. Нами до впровадження програми і після проходження дітьми розвиваючих занять порівнювався показник «оригінальність мислення».

Значення по Т-шкалі 50 ± 10 відповідають віковій нормі [16,20].

Тест входить до переліку психодіагностичного інструментарію, рекомендованого Полтавським обласним центром практичної психології і соціальної роботи до використання в закладах освіти Полтавської області [9].

ПЛАН-СХЕМА ЗАНЯТЬ
З ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ, УЯВИ, КРЕАТИВНОСТІ
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
В РАМКАХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ ТА
РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В
УМОВАХ НУШ

Завдання	Тренінгові дії	Час	Критерії успіху
Заняття 1. Школа Чарівника		30 хв.	
Створення атмосфери безпеки	1. Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...»	1 хв.	Діти розкуто поведуться під час виконання вправ
Формування позитивного ставлення до однолітків у групі	2. Вправа-привітання «Луна»	1 хв.	Кожна дитина отримує оплески від однолітків
Тренування вміння впевнено поводитись перед аудиторією	3. Вправа-розминка «Я – лев»	2 хв.	Кожна дитина демонструє образ впевненості у собі і сміливості
Формування вміння зосередження на собі	4. Вправа «Сходинок»	2 хв.	Діти малюють смайлик (себе) на одній з десяти сходинок
Покращення координації рухів	5. Вправа «Дружать в нашій групі»	2 хв.	Діти виконують рухи відповідно завдання
Тренування вміння зосереджуватися, розвиток уваги	6. Вправа «Повтори рух»	2 хв.	Діти виконують рухи відповідно завдання
Тренування короткочасної пам'яті	7. Вправа «Пригадай слова»	2 хв.	Діти озвучують пригадані слова
Формування вміння приймати оригінальні рішення	8. Вправа «Казковий ліс»	3 хв.	Діти озвучують оригінальні ідеї відповідно завдання
Розвиток логічного мислення	9. Вправа «Які речі потрібні учням у школі?»	3 хв.	Діти обирають необхідні і зайві предмети відповідно завдання
Розвиток творчої уяви	10. Вправа «Малюємо чарівне дерево»	10 хв.	Діти виконують творчий малюнок відповідно завдання
Тренування здатності до самоаналізу досягнень в діяльності	11. Вправа «Що робили?»	1 хв.	Діти називають види діяльності на занятті
Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої	12. Вправа «Дерево досягнень»	3 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті

досягнення			
Заняття 2. Знайомство з Зеленим Царством Повітрулі		40 хв.	
Створення атмосфери безпеки	1. Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...»	1 хв.	Діти розкуто поводяться під час виконання вправ
Формування позитивного ставлення до однолітків у групі	2. Вправа-привітання «Луна»	1 хв.	Кожна дитина отримує оплески від однолітків
Зняття емоційної і м'язової напруги	3. Вправа-розминка «Міміка обличчя»	3 хв.	Діти повторюють міміку ведучого, користуються дзеркалом
Формування стійкої позитивної самооцінки	4. Вправа «Похвали себе»	2 хв.	Діти по черзі називають власну гарну рису чи вміння
Тренування вміння просторового орієнтування, уваги	5. Вправа «Знайди дорогу до Зеленого Царства в лабіринті»	3 хв.	Діти вказівним пальцем проводять по лініях лабіринту, не відриваючи руки від ліній, знаходять вірну відповідь на завдання
Тренування логічного мислення, формування навичок креативного мислення	6. Гра «Небо, земля, вода»	4 хв.	Діти висловлюють асоціації до озвучених дорослим слів
Формування навичок креативного мислення	7. Вправа «Скільки добрих справ можна зробити за 1 хвилину?»	2 хв.	Діти озвучують креативні варіанти відповідей на запитання дорослого
Тренування пам'яті, уваги	8. Вправа «Подивись і запам'ятай»	2 хв.	Діти пригадують 8-12 предметів
Формування навичок креативного мислення, заохочення до творчої сміливості	9. Вправа «Чарівна паличка»	3 хв.	Діти творчо демонструють перед однолітками образ, відповідно завдання
Тренування вміння просторового орієнтування, уваги	10. Вправа «Знайди дорогу додому в лабіринті»	1 хв.	Діти вказівним пальцем проводять по лініях лабіринту, не відриваючи руки від ліній, знаходять вірну відповідь на завдання
Формування позитивного самоставлення, почуття гордості за власні досягнення	11. Вправа «Я – сонечко»	5 хв.	Діти озвучують свої тільки позитивні риси по кількості домальованих до сонячного кола промінців

Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	12. Вправа «Дерево досягнень»	3 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Заняття 3. Чомучки		35 хв.	
Тренування уваги, вміння встановлювати зоровий контакт дитини з педагогом	1. Вправа «Зустріч поглядом»	1 хв.	Кожна дитина відповідає оплеском на оплеск дорослого
Формування вміння зосередження на собі	2. Вправа «Клубок»	1 хв.	Дитина озвучує інформацію про себе відповідно завдання
Тренування творчої уяви, спонукання до дружніх взаємин між однолітками в грі	3. Вправа-розминка «Метелик»	1 хв.	Діти демонструють перед однолітками образ, відповідно завдання
Розвиток вміння синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом	4. Вправа «Чому це відбувається?»	4 хв.	Діти оригінально (уникаючи очевидних і загальновідомих ідей) відповідають на запитання відповідно завдання
Розвиток логічного мислення	5. «Що спільного між деревом і квіткою?»	2 хв.	Діти вирізняють спільні ознаки відповідно завдання
Спонукання не боятися негативних сторін явищ	6. «Коли темно, чим це добре?»	2 хв.	Діти знаходять позитивні сторони явищ відповідно завдання
Розвиток самоконтролю	7. Гра «День – ніч»	2 хв.	Діти дотримуються правил гри
Спонукання не боятися негативних сторін явищ	8. Вправа «Чим добре, коли в кімнаті один?»	2 хв.	Діти знаходять позитивні сторони явищ відповідно завдання
Розширення поведінкового репертуару дружньої взаємодії з однолітками	9. Вправа «Як можна помиритися?»	6 хв.	Діти розфарбовують малюнки для героїв заняття, тиснуть їм руки, знають мирилки
Формування вміння зосередження на собі, своїх почуттях	10. Вправа «Малювання Птаха бажань»	10 хв.	Діти озвучують намальованому образу відповідно завдання мрії і бажання.
Підкріплення позитивної самооцінки	11. Вправа «Я – хороший»	1 хв.	Діти вголос озвучують фразу стосовно себе згідно завдання перед однолітками
Формування стійкої	12. Вправа «Дерево	3 хв.	Діти озвучують власні

позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	досягнень»		успіхи на занятті
Заняття 4. Казкові феї		35 хв.	
Формування позитивного відношення до однолітків у групі	1. Вправа-привітання «Луна»	1 хв.	Кожна дитина отримує оплески від однолітків
Підкріплення позитивної самооцінки	2. Вправа «Я – хороший»	1 хв.	Діти вголос озвучують фразу стосовно себе згідно завдання перед однолітками
Тренування логічного мислення, формування навичок креативного мислення	3. Гра «Небо, земля, вогонь, вода»	2 хв.	Діти жестами та рухами демонструють образи-асоціації до озвучених дорослим слів
Формування вміння зосередження на собі, розвиток почуття індивідуальності	4. Вправа «Клубок по колу»	3 хв.	Дитина озвучує інформацію про себе відповідно завдання
Розвиток вміння розрізняти емоційні стани за мімікою обличчя	5. Вправа «Радісна чи зла фея?»	2 хв.	Діти впізнають емоційні стани відповідно завдання
Розвиток вміння виражати емоції через колір, форму. Спонування до реалізації власного творчого задуму	6. Вправа «Будиночок для феї»	10 хв.	Діти обирають кольори, малюють відповідно завдання
Розвиток творчої уяви	7. Вправа «На що схоже?»	3 хв.	Діти оригінально (уникаючи очевидних і загальновідомих ідей) відповідають на запитання відповідно завдання
Розвиток творчої уяви, вміння синтезувати ідеї оригінальним шляхом	8. Вправа «Казки»	5 хв.	Діти озвучують власні варіанти закінчення казок відповідно завдання
Розвиток навичок орієнтування у просторі за схемами	9. Вправа «Лабіринти»	3 хв.	Діти знаходять об'єкти, позначені на схематичному плані кімнати
Розвиток вміння зосереджуватися на змісті загадки та	10. «Покажи жестами відгадку до загадки»	2 хв.	Діти жестами демонструють відгадку до загадки

розуміти його			
Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	3 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Формування вміння зосередження на собі, розвиток почуття індивідуальності	12. Вправа «Клубок по колу»	1 хв.	Дитина озвучує інформацію про себе відповідно завдання
Заняття 5. Пригоди Лісовичка		40 хв.	
Формування позитивного відношення до однолітків у групі	1. Вправа-привітання «Луна»	1 хв.	Кожна дитина отримує оплески від однолітків
Розвиток почуття ритму, розвиток міжпівкульної взаємодії. Тренування емоційної сфери, творчої уяви	2. Вправа «Ми полюємо на лева»	3 хв.	Діти виконують рухи, промовляючи разом з дорослим текст вірша
Стимулювання проявів творчої активності. Розвиток вміння передавати емоційні стани мімікою і жестами	3. «Гра з хусткою»	5 хв.	Діти мімікою і жестами передають емоційний стан образів відповідно завдання
Розвиток творчої уяви	4. Вправа «Придумай казку про Лісовичка»	5 хв.	Оригінальні (відмінні від ідей інших учасників заняття) розповіді дітей відповідно завдання
Тренування просторового орієнтування, уваги	5. Вправа «Стежинки»	2 хв.	Діти олівцем проводять лінію посередині вздовж намальованої доріжки, не виходячи за межі доріжки
Вправляння у впевненій поведінці, спонукання до сміливості через розширення відповідного поведінкового репертуару	6. Вправа «Бути сміливим»	2 хв.	Діти озвучують прийнятні для себе варіанти впевненої поведінки відповідно завдання
Спонування до отримання новизни в результаті.	7. Вправа «Як переправитися на другий берег річки?»	10 хв.	Діти будують споруди відповідно завдання

Вправляння у застосуванні комбінування при вирішенні завдання з кількох можливих варіантів			
Розвиток творчого мислення, уяви	8. Вправа «Навіщо потрібна Чарівна Квітка?»	2 хв.	Оригінальні висловлювання дітей відповідно завдання
Закріплення навичок побутової праці	9. Вправа «Трудове доручення»	5 хв.	Кожна дитина користується садовим інвентарем, демонструє навички догляду за кімнатними квітами
Спонування до дотримання соціально позитивних правил поведінки, дотримання правил гри	10. Вправа «Дотики»	2 хв.	Діти, відчувши дотик ведучого, піднімаються в колі однолітків
Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	3 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Заняття 6. Майстерня Олівця-Малювця		35 хв.	
Підкріплення позитивної самооцінки	1. Вправа «Я – хороший»	1 хв.	Діти вголос озвучують фразу стосовно себе згідно завдання перед однолітками
Тренування уваги, вміння встановлювати зоровий контакт дитини з педагогом	2. Вправа «Зустріч поглядом»	1 хв.	Кожна дитина відповідає оплеском у відповідь на оплеск і погляд дорослого, спрямованого на неї
Тренування вміння впевнено поводитись перед аудиторією	3. Вправа-розминка «Я – лев»	2 хв.	Кожна дитина демонструє образ впевненості у собі і сміливості
Розвиток відчуття належності до групи, творчої уяви	4. Вправа «Усе на всіх»	2 хв.	Діти відповідають на питання ведучого відповідно завдання, демонструють знання соціально спрямованого поведінкового репертуару

Формування навичок вираження емоційних станів	5. Театральний етюд «Як кошеня загубилось»	10 хв.	Діти виконують ролі відповідно завдання
Розвиток творчої уяви. Спонування до оригінальності, розробленості ідей	6. Вправа «Малюнки-загадки»	6 хв.	Малюнки дітей оригінальні (не відображають очевидних і загальновідомих ідей), ретельно розроблені (різнокольорові, мають багато додаткових деталей, що доповнюють основне зображення)
Розвиток логічного та креативного мислення	7. Вправа «Зайве – потрібне»	3 хв.	Діти виконують завдання, враховуючи правила
Розвиток логічного мислення	8. Вправа «Знайди близьке за змістом слово»	3 хв.	Діти завершують озвучений дорослим логічний ряд слів
Розиток уваги, творчого мислення	9. Вправа «Придумай назву до малюнка»	2 хв.	Діти виправляють помилки дорослого, граматично узгоджують слова в реченнях відповідно завдання
Розвиток почуття ритму, розвиток міжпівкульної взаємодії. Тренування емоційної сфери, творчої уяви	10. Вправа «Ми полюємо на лева»	3 хв.	Діти виконують рухи, промовляючи разом з дорослим текст вірша
Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	3 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Заняття 7. Веселий гном		30 хв.	
Розширення поведінкового репертуару соціально позитивного спілкування	1. Вправа «Давайте привітаємось»	1 хв.	Діти наслідують ведучого, повертаються один до одного, озвучують імена однолітків. висловлюють почуття відповідно завдання
Сприяння емоційній рівновазі. Розвиток почуття належності до групи однолітків	2. Вправа «Добрий звір»	2 хв.	Діти узгоджено виконують рухи відповідно спільного для всіх завдання

Розвиток почуття ритму, розвиток міжпівкульної взаємодії. Тренування емоційної сфери, творчої уяви	3. Вправа «Ми полюємо на лева»	3 хв.	Діти виконують рухи, промовляючи разом з дорослим текст вірша
Сприяння позитивній емоційній налаштованості на колектив однолітків, розвиток навичок висловлювання співпереживання	4. Вправа «Я бажаю всім дітям в групі»	2 хв.	Кожна дитина висловлює власне побажання одноліткам
Закріплення навичок розпізнавання емоційних станів, спонукання творчої сміливості	5. Вправа «Уяви себе»	2 хв.	Діти називають уявні образи, від їх персони, висловлюють почуття відповідно завдання
Розвиток творчої уяви, ініціативності	6. Вправа «На що схоже?»	5 хв.	Діти озвучують оригінальні (уникаючи очевидних і загальновідомих ідей) образи відповідно завдання
Розвиток творчої уяви, креативності, оригінальності	7. Вправа «Горбинка гнома»	2 хв.	Діти озвучують оригінальні (уникаючи очевидних і загальновідомих ідей) образи відповідно завдання
Формування навичок знаходження причинно-наслідкових зв'язків	8. Вправа «Чарівне дзеркало»	3 хв.	Діти висловлюють причинно-наслідкові зв'язки відповідно завдання
Розвиток дрібної моторики, уваги, навичок дотримуватися усної інструкції	9. Вправа «Продовж візерунок»	5 хв.	Діти знаходять та виправляють помилки на зразках малюнків. Домальовують візерунок за зразком до кінця аркуша
Формування позитивного самоствалення	10. Вправа «Я – сонечко»	5 хв.	Діти домальовують до сонячного кола ту кількість промінців, яка відповідає кількості озвучених позитивних тверджень про себе

Формування почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	2 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Заняття 8. Винахідники		35 хв.	
Розширення поведінкового репертуару соціально позитивної взаємодії між дітьми	1. Вправа «Привітання»	1 хв.	Діти передають один одному подарунки, висловлюють за зразком дорослого привітання один одному відповідно завдання
Розвиток координації рухів, дрібної моторики	2. Вправа «Дружать в нашій групі»	2 хв.	Діти виконують вправу, дотримуючись зразка дорослого
Сприяння емоційній рівновазі, розвиток почуття належності до групи однолітків	3. Вправа «Добрий звір»	2 хв.	Діти узгоджено виконують рухи відповідно спільного для всіх завдання
Розвиток вміння розпізнавати та відтворювати емоції і настрої	4. Вправа «Дзеркало»	3 хв.	Діти відтворюють рухи ведучого
Розвиток навичок синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом	5. Вправа «Винахідники»	4 хв.	Діти знаходять нове призначення предметам згідно завдання
Вдосконалення вміння виокремлювати характерні ознаки предметів і явищ	6. Вправа «Що означає слово?»	3 хв.	Діти озвучують варіанти пояснення значень слів відповідно завдання
Розвиток вміння відтворювати власні емоції в танцювальних рухах	7. Вправа «Настрій»	3 хв.	Діти передають настрої танцювальними рухами відповідно завдання
Розвиток уяви, креативного мислення	8. Вправа «З якого матеріалу виготовлений предмет?»	4 хв.	Діти озвучують оригінальні (уникаючи очевидних і загальновідомих ідей) варіанти використання предметів відповідно завдання
Формування вміння синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом	9. Вправа «Придумай назву»	6 хв.	Діти спільно будують споруду з будівельного конструктора, озвучують варіанти назви будівлі
Формування почуття	10. Вправа «Дім, де	5 хв.	Кожна дитина обирає та

належності до групи однолітків, позитивну спрямованість на інших людей	добре жити всім»		розмальовує віконце на спільній розфарбовці «Будинок»
Формування стійкої позитивної самооцінки, почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	2 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Заняття 9. Острів скарбів		40 хв.	
Створення атмосфери безпеки	1. Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...»	1 хв.	Діти розкуто поведуться під час виконання вправ
Формування позитивного ставлення до однолітків у групі	2. Вправа-привітання «Луна»	1 хв.	Кожна дитина отримує оплески від однолітків
Тренування уваги, вміння встановлювати зоровий контакт дитини з педагогом	3. Вправа «Зустріч поглядом»	1 хв.	Кожна дитина відповідає оплеском у відповідь на оплеск і погляд дорослого, спрямованого на неї
Формування вміння розрізнення емоційних станів	4. Вправа «Оживить кружечки»	4 хв.	Діти мають на круглих паперових формах обличчя, що передає один з емоційних станів відповідно завдання
Розвиток вміння діяти узгоджено, формування почуття єдності та належності до колективу	5. Вправа «Котушка»	3 хв.	Діти утворюють ланцюжок навколо ведучого
Тренування вміння просторового орієнтування, уваги	6. Вправа «Знайди дорогу в лабіринті»	3 хв.	Діти вказівним пальцем проводять по лініях лабіринту, не відриваючи руки від ліній, знаходять вірну відповідь на завдання
Розвиток логічного мислення	7. Вправа «Знайди необхідні речі»	2 хв.	Діти обирають необхідні і зайві предмети відповідно завдання
Розвиток навичок розрізняти позитивну і негативну поведінку	8. Вправа «Казкові герої»	2 хв.	Діти розрізняють позитивну і негативну поведінку казкових персонажів відповідно

			завдання
Розвиток пам'яті, уваги	9. Вправа «Подивись і пригадай» (I частина)	3 хв.	Діти по пам'яті називають більше 6 зображень
Розвиток творчої уяви, креативного мислення, вміння узгоджувати свої дії з партнерами по грі	10. Вправа «Халабуда»	6 хв.	Діти спільно споруджують будівлю, озвучують її опис та функціональне призначення елементів споруди
Розвиток пам'яті, уваги	9. Вправа «Подивись і пригадай» (II частина)	2 хв.	Діти по пам'яті називають більше 6 зображень відповідно поставленого в I частині завдання
Тренування дрібної моторики, розвиток образного мислення	10. Вправа «Що зображено на скриньці?»	3 хв.	Діти, з'єднавши пунктирні риси, вгадують, що зображено відповідно завдання
Формування почуття гордості за свої досягнення	11. Вправа «Дерево досягнень»	2 хв.	Діти озвучують власні успіхи на занятті
Формування почуття самоцінності, належності до групи однолітків.	12. Вправа «Салют»	6 хв.	Діти на спільному аркуші, обравши улюблений колір, малюють салют (кожен на свою честь)

КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Школа чарівника

Мета: формувати пошуково-перетворювальне ставлення до дійсності; заохочувати сміливість і незалежність суджень; стимулювати схильність відходити від зразків; підтримувати бажання кожної дитини відчувати себе хорошою і прагнути бути ще кращою.

Матеріал: аркуш А-4 «Сонечко»; аркуші А-5 до вправи «Сходинок» по кількості дітей; аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень» по кількості дітей.

Хід заняття

Вступна частина

Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...» [5], (додаток 1), 1 хв.

Мета: створити атмосферу довіри і безпеки на занятті.

Матеріал до вправи: малюнок сонечка.

Психолог демонструє дітям малюнок сонечка з зображеннями на промінцях: «Заходьте, у нас можна...»

Діти хором озвучують зображення на сонечку: « Можна... дружити, радіти, помилятися...».

Вправа-привітання «Луна» [11, с.81], 1 хв.

Мета: звернути увагу на кожного в групі, сприяти дружньому ставленню дітей до однолітків на занятті.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Кожна дитина в колі по черзі називає своє ім'я, супроводжуючи його оплесками по кількості голосних у імені. Всі діти разом повторюють назване ім'я під оплески.

Вправа-розминка «Я – лев» [11, с.43], 2 хв.

Мета: розширювати поведінковий репертуар позитивного самоствавлення дошкільників.

Матеріал до вправи: зображення лева.

Діти по черзі уявляють себе в образі мудрого, сильного, впевненого у своїх силах, сміливого звіра. Після показу вихователем ролі лева, кожен по черзі демонструє образ, супроводжуючи свою ходу по колу твердженням «Я – лев... Сашко...».

Вправа «Сходинок» [18, с.72], 2 хв.

Мета: сприяти вираженню дитиною рівня самооцінки.

Матеріал до вправи: аркуші А-5 по кількості дітей з намальованими сходами, олівці по кількості дітей.

Перед кожною дитиною знаходиться аркуш з намальованими сходами. Психолог пояснює, що на найнижчій сходинці стоять найгірші хлопчики і дівчатка, що живуть в нашому місті, на другій сходинці – трохи кращі і т.д., а ось на верхній сходинці стоять найкращі. На якій сходинці буде стояти кожен з

учасників заняття? Діти схематично малюють смайлик на одній з десяти сходинок.

Вправа «Дружать в нашій групі» [11, с.25], 1 хв.

Мета: розвивати дрібну моторику, координацію рухів.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти складають руки в замок і під віршований супровід почергово піднімають пальці, з'єднують подушечки пальців лівої і правої рук.

«Дружать в нашій групі хлопчики й дівчатка, ми разом з'єднаємо мізинчики спочатку. 1,2,3,4,5 – починаєм рахувати. 1,2,3,4,5 – разом весело всім грати».

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Школа Чарівника».
(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Чарівник завітав поділитися секретами магічного мистецтва, проводить відбір учнів у школу для чарівників.

Чарівник: «Діти, ви маєте бути уважними, щоб нічого не наплутати при створенні дива. Хто з вас уважний, покаже перше випробування.»

Вправа 1. «Повтори рух» [19, с.4], 2 хв.

Мета: розвивати увагу.

Матеріал: лічилка.

Чарівник: «Повторюйте рухи тільки тоді, коли почуєте ввічливе звертання «будь ласка». Але спочатку ставайте в коло, щоб лічилкою я міг обрати ведучого.

До нас приїхав мандрівник,

Він – великий чарівник.

Розповість усім правдиво,

Як створити справжнє диво.

Чаклувати хочеш вчитись?

Маєш тричі покрутитись.»

(Т.Родік)

Ведучий тричі обертається. Потім демонструє рухи, які діти мають повторювати, але лише тоді, коли він супроводжує їх фразою «будь ласка».

Чарівник: «Ви ще маєте вміти добре запам'ятовувати магічні слова. Для цього виконайте друге випробування.»

Вправа 2. «Пригадай слова» [19, с.4], (додаток 2), 2 хв.

Мета: розвивати пам'ять.

Матеріал: картинки-винагороди.

Діти залишаються в колі. Чарівник кожному говорить слово для запам'ятовування. Проходячи по другому колу, слухає, чи запам'ятали діти кожен своє слово. Заохочує вірні відповіді відповідними пригаданим словам картинками-нагородами.

Чарівник: «Коли я опиняюсь в складних ситуаціях, сміливо дію і перемагаю. Придумайте, що можна зробити, коли ви потрапите до казки. Я дам вам наступні завдання.

Вправа 3. «Казковий ліс» [21, с.29], 3 хв.

Мета: вчити знаходити вихід з будь-якої життєвої ситуації, використовуючи нестандартні, оригінальні рішення.

Матеріал: зображення лісу, річки, казкового міста.

Чарівник: «Треба знайти дорогу в густому лісі».

Діти обирають із запропонованих варіантів: «Можна вилізти на високе дерево і побачити дорогу; можна скористатися стежками звірів; можна використати чарівний клубочок.» Обов'язково озвучують власні.

Чарівник: «Треба переправитися через річку».

Діти обирають із запропонованих варіантів: «Можна збудувати пліт; можна натягнути мотузку між деревами на протилежних берегах; можна знайти брід...» Обов'язково озвучують власні ідеї.

Чарівник: «Треба познайомитися з жителями казкового міста, мови яких ви не знаєте».

Діти обирають із запропонованих варіантів: «Можна їм посміхнутися, потиснути руку; можна разом наспівати веселу мелодію; можна разом пограти в гру; можна приготувати для них приємні подарунки...» Обов'язково додають власні ідеї.

Далі Чарівник пропонує демонстраційну картку з зображенням предметів.

Вправа 4. «Які речі потрібні учням у школі?» [19, с.5], (додаток 3), 3 хв.

Мета: розвивати логічне мислення.

Матеріал: демонстраційна картка з зображенням предметів.

Чарівник: «Виберіть і назвіть речі, що будуть необхідними в школі учням Чарівника. Які речі зайві? Як ними можна скористатися в школі? Чому вони можуть бути не зайвими?»

Діти обирають необхідні: ручку, зошит, олівці, книги, фарби, альбоми. Зайві: іграшки, посуд, лижі, санки, кубики. Обговорюють з чарівником, як можна скористатися зайвими речами.

Вправа 5. «Малюємо чарівне дерево» [19, с.5], 10 хв.

Мета: підтримувати прояви творчої уяви; спонукати готовність до реалізації творчого потенціалу.

Матеріал: мольберти, фарби, пензлі, клей з блискітками, аркуші А-4 по кількості дітей.

Чарівник розсаджує дітей за мольберти, «чарівною паличкою» доторкується до кожного аркуша на столі.

Чарівник: «Я пропоную вам створити перше чудо – намалювати чарівне дерево і оживити дерево на малюнку. Давайте хором промовимо магічне заклинання і приступимо до роботи.

Хай дивується рідня,
Хочу магом стати я,
Чаклувати починаю,
Навкруги все оживляю.»

(Т.Родік)

Чарівник роздивляється малюнки дітей.

Чарівник: «Який настрій у цього дерева? Яка йому подобається пора року? А які є улюблені заняття у чарівного дерева? З ким воно дружить?»

Діти доповнюють розповіді ведучого про їх дерева: «Це дерево завжди веселе, любить, коли до нього прилітають в гості птахи. Звикло наспівувати разом з вітром пісні...»

А це дерево багато всього знає про природу. Воно товаришує з совою, що живе в дуплі. Лісові жителі приходять послухати, що воно цікавого розповідає...

Це дерево любить поспати, бачить казкові сни. Завжди навесні розпускає листочки і прокидається останнім. Звикло розповідати свої казкові сни сірому зайцю, з яким дружить...»

Чарівник: «Ви добре працювали на занятті. Я даю своїм учням домашнє завдання – розпитати дерева про те, що бачили цікавого в казковому лісі, і намалювати їх пригоди»

Заклучна частина

Вправа «Що робили?» [19, с.5], 1 хв.

Мета: розвивати почуття гордості за власні досягнення.

Діти вчаться самоаналізу досягнень в діяльності. Вони називають види діяльності на занятті. Пригадують, чим займалися, які завдання успішно виконали, які завдання було виконувати важко, але використана допомога друзів і педагога посприяла досягненню успіху.

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв.

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучують її досягнення.

Заняття 2. Знайомство з Зеленим Царством Повітрулі.

Мета: розвивати творчу активність; стимулювати пізнавальну активність; підтримувати творчу уяву (спонукати до продукування фантастичних ідей).

Матеріал: аркуш А-4 «Сонечко»; клубок ниток; аркуші А-5 для вправи «Я – сонечко»; аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень» по кількості дітей. Дзеркало – 1 шт.

Хід заняття

Вступна частина.

Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...»[5], (додаток 1), 1 хв.

Мета: створити атмосферу довіри і безпеки на занятті.

Матеріал до вправи: малюнок сонечка.

Психолог демонструє дітям малюнок сонечка з зображеннями на промінцях: «Заходьте, у нас можна...».

Діти хором озвучують зображення на сонечку: « Можна... дружити, радіти, помилятися...».

Вправа-привітання «Луна» [11, с. 22], 1 хв.

Мета: звернути увагу на кожного в групі, сприяти дружньому ставленню до однолітків на занятті.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Кожна дитина в колі по черзі називає своє ім'я, супроводжуючи його оплесками по кількості голосних у імені. Всі діти разом повторюють назване ім'я під оплески.

Вправа-розминка «Міміка обличчя» [11, с. 27], 3 хв.

Мета: зняття емоційної і м'язової напруги.

Матеріал до вправи: дзеркало – 1 шт.

Діти сидять на стільчиках, по черзі повторюють міміку ведучого, користуються дзеркалом.

Психолог: «Вдих – видих. Чудово!» (3 рази)

«Широка посмішка сусіду зліва, справа Чудово!» (3 рази)

«Здивування (брови вгору). Чудово!» (3 рази)

«Насуплені брови (розсердьтеся)» (3 рази)

«Наморщений ніс (щось не подобається)» (3 рази)

«Спокійний погляд»

«Підніміть – опустіть плечі» (3 рази)

«Вдих – видих. Молодці!» (3 рази)

Вправа «Похвали себе» [19, с. 6], 2 хв.

Мета: розвивати позитивну самооцінку.

Матеріал: клубок ниток.

Психолог озвучує свою гарну рису, передає клубок по колу.

Діти в колі по черзі отримують клубок ниток, називають свою гарну рису чи вміння.

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Знайомство з Зеленим Царством Повітрулі».

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«У лісах живе володар
Всіх дерев, рослин, природи,
Цар Зелений його звати,
Доньок має він багато.

Повітруля є між ними,
Славна справами своїми,
Доглядає залюбки
Всі дерева і квітки.»

(Т. Родік)

Вправа 1. «Знайди дорогу в Зелене Царство в лабіринті» [19, с.6], (додаток 5), 3 хв.

Мета: розвивати просторове орієнтування на аркуші, увагу.

Матеріал: роздруковані на аркушах А-5 лабіринти.

На столах у дітей стоять квіти у вазонах.

Психолог: «Всі ці рослини, діти, потрапили до нас із Зеленого Царства, де живе чарівна Повітруля. Ось вам лабіринти. Ми ними вирушимо до царівни. З декількох доріг необхідно обрати найкоротшу і правильну. Повідомте знайдені номери доріг.»

Діти виконують завдання. Дорослий звіряє повідомлення дітей з ключем до завдання.

З'являється Повітруля.

Повітруля: «Вітаю вас, шановні гості, в Зеленому Царстві! Щоб тут погуляти, треба багато знати про природу. Для вас перше моє завдання – гра «Небо, земля, вода».

Гра «Небо, земля, вода» [10, с. 33], 4 хв.

Мета: розвивати логічне та креативне мислення.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти висловлюють асоціації до названих понять, пояснюють логіку виникнення креативних асоціацій.

Повітруля: «Небо!»

Діти продовжують асоціативний ряд, озвучений вихователем: «Хмари, дощ, сонце, пташка... Людина (тому що летить в літаку)».

Повітруля: «Земля!»

Діти продовжують асоціативний ряд, озвучений вихователем: «Дерева, квіти... Зерно (сіють у землю). Корабель (будується на землі).»

Повітруля: «Вода!»

Діти продовжують асоціативний ряд, озвучений вихователем: «Човен, риба, водорослі, хвиля... Сонце (відображається у воді).»

Вправа 3. «Скільки добрих справ можна зробити за 1 хвилину?» [10, с. 33], 2 хв.

Мета: розвиток креативного мислення.

Матеріал: пісочний годинник.

Повітруля: «В моєму царстві всі намагаються робити добрі справи. А скільки добрих справ для природи і людей можете зробити ви за 1 хвилину? Це друге завдання. Хвилина почалася» (ставить перед дітьми пісочний годинник).

Діти слухають варіанти, озвучені вихователем: «Можна полити квіти, нагодувати пташок, розсмішити друзів, знайти бабусині окуляри, пограти з молодшим братиком, запропонувати своє місце в автобусі літній людині...», і називають свої.

Вправа 4. «Подивись і запам'ятай» [10, с.33], (додаток 6), 2 хв.

Мета: розвивати пам'ять, увагу.

Матеріал: смужки паперу із 12 зображеннями тварин та рослин; пісочний годинник.

Кожна дитина отримує смужки з зображенням 12 представників флори і фауни.

Повітруля: «Протягом часу, за який пересипатиметься пісок в годиннику, уважно роздивіться картинки. Потім я попрошу вас назвати те, що ви запам'ятали.

Це ваше третє завдання. Починаєм. А тепер віддайте смужки мені. Назвіть, будь ласка, побачене.»

Діти виконують завдання.

Вправа 5. «Чарівна паличка» [19, с.7], 3 хв.

Мета: розвивати креативне мислення, творчу сміливість.

Матеріал: «чарівна паличка».

Повітруля: «Від знайомого Чарівника я чула, що ви вчилися в його школі. Покажіть, як ви навчилися користуватися «чарівною паличкою». Кожен з вас по черзі «чарівною паличкою» доторкнеться за власним вибором до своїх товаришів. При цьому розповідатиме, у що саме він їх перетворюватиме.»

Діти продовжують за зразком «перетворення»: у метеликів, сніжинок, пташок, у казкових героїв, лісових звіряток... Обрані діти імітують новий образ.

Повітруля: «А зараз зворотне перетворення, тобто перетворюємося у дівчаток і хлопчиків. Повторюйте за мною «чарівні слова»:

Раз, два, три, чотири!

Чаклування закінчили!»

Вправа 6. «Чарівна квітка» [19, с.7], 9 хв.

Мета: розвивати креативне мислення.

Матеріал: аркуш А-3, кольорові олівці, гуашеві фарби, штампи, вата, елементи з привітальних листівок.

Психолог: «Давайте намалюємо нову рослину, чарівну квітку, яка ростиме в Зеленому Царстві. Ви по черзі намалюєте стебло, бутон, листочки. Як ви прикрасите чарівну квітку? Чому в неї таке листя?»

Діти продовжують версії дорослого своїми фантазуваннями: «У цієї рослини повинно бути велике лапате листя, щоб у затінку знаходили прохолоду мешканці Зеленого Царства...»

Під час роботи діти використовують різну техніку: малюють пальчиками, роблять відбитки з штампом, наклеюють вату, елементи з привітальних листівок тощо.

Психолог: «Дайте назву рослині.»

Діти продовжують версії дорослого: «Затінниця, новоквіт, листовиця, дивоквітка...» своїми фантазуваннями.

Психолог: «А зараз ми попрощаємося з Повітрулею і вирушимо в дорогу. Нам час повертатися до дитячого садка. Для цього обміняйтесь, будь ласка, один з одним вашими лабіринтами.» (Діти обмінюються картками до вправи 1).

Вправа 7. « Знайди дорогу додому в лабіринті» [10, с.33, 38], (додаток 5), 1 хв.

Мета: розвивати просторове орієнтування на аркуші, увагу.

Матеріал: роздруковані на аркушах А-5.

Кожен новим лабіринтом повертатиметься із Зеленого Царства.

Заключна частина

Вправа «Я – сонечко» [19, с.7], 5 хв.

Мета: формувати позитивне самоствалення, почуття гордості за свої досягнення.

Мета: аркуші А-5 по кількості дітей, кольорові олівці.

На аркушах А-5 діти малюють сонце. Малюючи кожен промінь, пригадують і по черзі озвучують один свій промінець, які вміння розвинули на занятті, що найкраще вдалося (що вмію, який я, що вже знаю...)

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв.

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує перед однолітками її досягнення.

Заняття 3. Чомучки

Мета: підтримувати сміливість та незалежність дитячих суджень; схвалювати дотепність, почуття гумору; підкріплювати інтерес до невідомого, відкритість новим ідеям.

Матеріал: клубок ниток; аркуші А- 4 по кількості дітей для вправи «Птах бажань»; аркуші А-4 по кількості дітей для вправи «Дерево досягнень».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа «Зустріч поглядом» [19, с.7], 1 хв.

Мета: розвиток уваги, почуття належності до групи.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Ведучий пропонує дітям, що стоять з ним в колі, по черзі відповідати оплеском на оплеск за умови, що вони зустрічатимуться з ним поглядом.

Вправа «Клубок» [19, с.7], 3 хв.

Мета: розвивати почуття впевненості в собі через розширення знань про себе.

Матеріал: клубок ниток.

По колу кожна дитина, передаючи клубок, за зразком дорослого продовжує фразу «Я найбільше люблю...»

Вправа-розминка «Метелик» [19, с.7], 1 хв.

Мета: розвивати образне мислення, творчу уяву, формувати дружні взаємини в колективі однолітків.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти по колу, спочатку за зразком дорослого, передають один одному уявного... метелика (дорослий рухає долонями, демонструючи рухи крил комахи). Далі самостійно рухами долонь кожна дитина імітує, що передає по колу квітку, пташку, чашку з водою...

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Чомучки».

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«Чомучка малий про все хоче знати,
Любить чомучка про все розпитати:
Про сонце, що світить яскраво, вогнисто,
Про дерево, вкрите зеленим намистом,
Про птаха, що лине кудись в височінь,
Про те, де сховалась вночі його тінь,
Про небо, зірок чом на ньому багато,
Чомучці не терпиться всіх розпитати.»

(Т.Родік)

Вправа 1. «Чому це відбувається?» [19, с.8; 21, с.30], (додаток 7), 4 хв.

Мета: вчити дітей знаходити і розв'язувати суперечності, не боятися негативних сторін об'єктів і явищ, вміти синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом.

Матеріал: зображення до запитань.

Сперечаються Чомучка і Незнайко. І так вони захопилися своєю суперечкою, що не звертають уваги на присутніх.

Психолог: «Чомучка, Незнайко! Про що ви сперечаетесь?»

Незнайко і Чомучка (разом): «Ой, здрастуйте! Ми ніяк не можемо дійти згоди щодо питань. Чому на деревах росте листя? Чому пахнуть квіти? Темно – це погано чи добре? Якщо тебе залишили одного в кімнаті, чим це добре? Може ви нам допоможете?»

Психолог: «Діти, давайте допоможемо Чомучці і Незнайці!»

Діти продовжують креативні (нові, незвичайні, такі, що відрізняються від загальноприйнятих) варіанти відповідей дорослого: «На деревах листя росте для того, щоб була тінь. Щоб гілки не були голими. Щоб гарно було. Щоб дерева могли шелестіти-розмовляти. Щоб по колиханню листя люди дізнавались про вітер надворі...»

Вправа 2. «Що спільного між деревом і квіткою?» [19, с.8; 21, с.30], 4 хв.

Мета: вміти синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом; розвивати пізнавальну сферу (логічне, образне мислення, творчу уяву).

Матеріал: гербарій листя і квітів

Психолог (*демонструє гербарій*): «На що схожий листок на дереві?»

Діти озвучують асоціації, продовжуючи варіанти дорослого: «На човник, жука, руку людини, віяло, вушко...»

Психолог: «Поясніть, чому пахнуть квіти?»

Діти продовжують за зразком дорослого: «Щоб людина могла понюхати. Щоб приваблювати комах. Щоб їх не сплутали з метеликами...» озвучувати свої варіанти.

Психолог: «Давайте всі разом пограємо в гру «Що спільне між деревом і квіткою». Пояснення давайте по черзі.

Чомучка і Незнайко дають смішні, невірні відповіді.

Діти виправляють їхні помилки за допомогою психолога: «І квітка, і дерево – рослини. У них зелений колір. Деревя навесні теж цвітуть. Їх треба поливати...»

Вправа 3. «Коли темно, чим це добре?» [19, с.8; 21, с.30], 2 хв.

Мета: вчити розв'язувати суперечності, не боятися негативних сторін об'єктів і явищ.

Матеріал: зображення нічного пейзажу.

Психолог: «А от, коли темно, чим це добре? Розкажіть Чомучці.»

Діти продовжують креативні (в т.ч. нові, незвичайні, такі, що відрізняються від загальноприйнятих) відповіді дорослого: «Зорі видно. Тихо на вулиці. Можна грати в хованки. Можна гратися з ліхтариком. Можна спостерігати за світлом у вікнах будинків...»

Гра «День – ніч» [19, с.9], 2 хв.

Мета: розвивати самоконтроль.

Матеріал: музична фонограма.

Чомучка: «А ви знаєте гру «День – ніч»? Коли лунатиме музика, я казатиму: день! Коли музики не стане чути, буде тиша – це ніч. Всі одразу залишайтеся на тому місці, звідки почули тишу, і хто жодного разу не повернухнеться – стане замість мене ведучим.»

Вправа 5. «Чим добре, коли в кімнаті ти один?» [19, с.9; 21, с.31], (додаток 7), 2 хв.

Мета: вчити дітей знаходити і розв'язувати суперечності, не боятися негативних сторін об'єктів і явищ.

Матеріал: зображення дитячої кімнати.

Психолог: «Поясніть Незнайкові, чим добре, коли в кімнаті ти залишаєшся один?»

Діти продовжують відповіді за зразком дорослого: «Ніхто не заважає гратися. Не треба віддавати улюблену іграшку. Можна голосно співати, танцювати. Можна приготувати сюрприз для рідних, коли вони повернуться додому...»

Вправа 6. «Як можна помиритися?» [19, с.8; 21, с.31], (додаток 8), 6 хв.

Мета: розвивати вміння вирішувати проблему, розширювати поведінковий репертуар дружньої взаємодії з однолітками.

Матеріал: текст вірша-мирилки, малюнки-замальовки цукерок для кожної дитини.

Психолог: «Діти, як нам примирити наших гостей, щоб вони більше не сперечались? Нехай вчать з нами мирилку!»

Діти з дорослими всі разом промовляють:

«Довго, друже, не журись,

А зі мною помирись!

Всі образи забувай,

Сваркам покладемо край!

Полічи до десяти,
Кращий друг для мене ти!»
(Т.Родік)

Психолог: «А ще треба пригостити їх цукерками, щоб у них поліпшився настрій. І нехай вони один одному виготовлять подарунки, а ми їм допоможемо!»

Дві групи дітей розфарбовують замальовки цукерок. Герої обмінюються замальовками, отриманими від дітей, тиснуть один одному і дітям руки.

Заклучна частина

Вправа «Малювання Птаха бажань» [19, с.9], 10 хв.

Мета: формувати почуття індивідуальності через всебічний розвиток знань про себе.

Матеріал: аркуші паперу А-4 по кількості дітей, кольорові олівці, декоративний клей з блискітками для оздоблення малюнку.

Психолог пропонує дітям проявити творчість і фантазію, намалювати свого Птаха бажань та озвучити йому свої дитячі мрії і бажання. Діти малюють, а дорослий записує дитячі бажання поруч з зображенням.

Вправа «Я - хороший» [11, с.43], 1 хв.

Мета: розвиток позитивної самооцінки.

Матеріал: лялька-рукавичка.

Психолог пропонує дітям спочатку індивідуально пошепки (на вухо театральній ляльці), потім разом голосніше, і зовсім голосно разом повторити фразу «Я – хороший!»

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв.

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує її досягнення.

Заняття 4. Казкові феї

Мета: заохочувати дітей аналізувати предмети з несподіваної точки зору; рекомендувати дошкільникам висловлювати якомога більше думок з приводу однієї ситуації (події, людини); удосконалювати вміння ставити запитання.

Матеріал: клубок ниток; аркуші А-4 «Дерево досягнень».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа-привітання «Луна» [11, с.22], 1 хв.

Мета: звернути увагу на кожного в групі, сприяти дружньому ставленню однолітків на занятті.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Кожна дитина в колі по черзі називає своє ім'я, супроводжуючи його оплесками по кількості голосних у імені. Всі діти разом повторюють назване ім'я під оплески.

Вправа «Я – хороший» [19, с.9], 1 хв.

Мета: розвиток позитивної самооцінки.

Матеріал: лялька-рукавичка.

Психолог пропонує дітям спочатку індивідуально пошепки (на вухо театральній ляльці), потім разом голосніше, і зовсім голосно разом повторити фразу «Я – хороший!»

Гра «Небо, земля, вогонь, вода» [11, с.27], 2 хв.

Мета: розвивати логічне та креативне мислення.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Ведучий оголошує одну із стихій, а учасники гри жестами та рухами за зразком дорослого та з власної фантазії зображують все, що викликає у них асоціацію з цією стихією.

Вправа «Клубок по колу» [11, с.47], 3 хв.

Мета: розвивати почуття індивідуальності через всесторонній розвиток знань про себе.

Матеріал: клубок ниток.

Діти передають один одному клубок і продовжують фразу « Я сумую, коли...», потім ведучий пропонує продовжити фразу « Я радію, коли...»

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань « Казкові феї»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«В древній країні казок і пригод
Живе чарівний і казковий народ,
Ельфів і фей в цій країні багато,
По справам чарівним їх можна впізнати.
Створюють в казці феї дива –
Дня без чаклунства у них не бува,
Чаклюють, чаклюють вони повсякчас,
До себе у гості запрошують нас.»

(Т.Родік)

Вправа 1. «Радісна чи зла фея» [19, с.10], (додаток 9), 2 хв.

Мета: спонукати до розрізнення емоційних станів за мімічними проявами.

Матеріал: зображення казкових персонажів.

Психолог показує дітям зображення героїнь заняття – двох фей.

Психолог: «Діти, чи можете ви по зображенню обличчя наших героїнь визначити, вони радісні чи злі?»

Діти озвучують емоційні стани: «Одна – радісна, а друга – зла...»

Вправа 2. «Будиночок для феї» [19, с.10], (додаток 9), 10 хв.

Мета: розвивати вміння реалізовувати творчий задум, вчити відображати емоційні стани кольором, формою на малюнку.

Матеріал: зображення казкових фей, два аркуші формату А-3, аркуші А-4 по кількості дітей, пензлі, фарби.

Психолог: «Феї мріють про будиночки, які б відповідали їхньому настрою. Я малюватиму, а ви підказуйте, якими мають бути форма, колір будиночків.»

Діти озвучують творчі ідеї дорослому: «У радісної феї кольори будинку... Форми... Візерунки... А в злої феї кольори... Форми... Орнамент на будинку...»

Психолог пропонує дітям обрати фарби і намалювати свої варіанти будинків.

Вправа 3. «На що схоже?» [13, с.143], (додаток 10), 3 хв.

Мета: розвивати творчу уяву.

Матеріал: зображення кола, півкола, хвилястої лінії.

Психолог показує малюнок кола: «Феї ходили до школи, там їх навчили малювати. Подивіться на чарівні малюнки і в своїй уяві домисліть елементи, яких не вистачає, запропонуйте свою думку, на що схожі зображення?»

Діти доповнюють своїми задумами варіанти дорослого: «Це схоже на сонце (*якщо домалювати промінці*).

Квітка (*якщо домалювати пелюстки*).

Колесо (*якщо домалювати раму велосипеда*).

Бублик.

Годинник (*якщо домалювати цифри і стрілки*).

Тарілка (*якщо домалювати візерунок*)...»

Психолог: «А на що схоже це півколо?»

Діти доповнюють своїми задумами

варіанти дорослого: «На місяць.

На посмішку.

На примружене око.

На листок дерева...»

Психолог показує хвилясту лінію: «А на що схоже це зображення?»

Діти доповнюють своїми задумами варіанти дорослого:

«На море, землю, пагорби, стежку, пустелю...»

Вправа 4. «Казки» [19, с.11; 21, с.31], (додаток 11), 5 хв.

Мета: розвивати творчу уяву.

Матеріал: ілюстрації до українських народних казок.

Психолог: «Злій феї подобаються такі казки: «Рукавичка» (*бо звірі змушені були розбігтися з нової домівки*), «Колобок» (*бо Колобок постраждав від хитроців Лисиці*), «Лисиця і Журавель» (*бо вони посварилися*). Давайте змінимо сумний кінець у цих казок і розповімо феї їх з вигаданою новою кінцівкою – веселою.»

Діти продовжують своїми варіантами творчі фантазії дорослого: «В казці «Рукавичка» дідусь запросив звірів зимувати в своїй хатинці.... В казці «Колобок» зайчик попередив Колобка про наміри Лисиці. Вони разом сховалися в будиночку Зайчика... В казці «Лисиця і Журавель» радісна фея обом подарувала

зручний посуд, в якому вони разом приготували смачний обід і пригостили один одного...»

Вправа 5. «Лабіринти» [13, с.140], (додаток 9), 3 хв.

Мета: розвивати орієнтування у просторі за схемами, здатність до активної пошукової діяльності.

Матеріал: 4 схеми кімнати, 4 аркуші з загадками, зображення фей.

Психолог: «Уявіть, що зла фея зачаклувала вас, і ви не можете говорити. Хто згоден пошукати загадки-підказки, які залишила вам радісна фея, підніміть руку? Знайшовши і відгадавши їх, переможемо чаклунство злої феї. Ось вам планкарта кімнати, за стрілочками на карті знайдіть місце в кімнаті, де написана загадка.»

Діти знаходять аркуші з загадками за стрілочками на схемі.

Вправа 6. «Покажи жестами відгадку до загадки» [19, с.11], 2 хв.

Мета: розвивати логічне мислення, розуміння змісту загадок на основі життєвого досвіду.

Матеріал: 4 аркуші з загадками, зображення фей.

Психолог: «Оскільки вас зачаклували і говорити ви не можете, то відповідайте жестами. Коли правильно все відгадаєте – чари перестануть на вас діяти. Всі знову зможуть говорити.»

Психолог: «Чуєм шепіт, чуєм сміх,
Чуєм котик як пробіг,
Як співає соловей,
Як вшановують гостей,
Як хлопчак батьків не слуха...
Ми – два брати, ваші...»

(Діти показують на вуха).

Психолог: «Як зростає зелен-сад,
Миготить як зірок ряд,
З ранку і до ночі
Бачать наші...»

(Діти показують на очі).

Психолог: «Запах кожен відчуваю
І повітря пропускаю,
Не даю мікробам хитрим
В організм до вас проникнуть.»

(Діти показують на ніс).

Психолог: «Говорити кожен звук,
Має кожен з нас...»

(Діти показують на язик) (Т.Родік)

Психолог: «Молодці! Отже, чари знято! Ми можемо говорити!»

Заклучна частина

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв.

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.
Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує її досягнення.

Вправа «Клубок по колу» [19, с.11], 1 хв.

Мета: розвивати почуття належності до групи однолітків, створювати позитивний емоційний фон для спілкування між дітьми.

Матеріал: клубок ниток.

Діти передають по колу клубок, супроводжуючи вразою: «Дякую, мені було дуже приємно з тобою грати».

Заняття 5. Пригоди Лісовичка

Мета: підтримувати самоцінність кожної дитини (її сміливість, відсутність страху перед помилками); стимулювати можливість самостійно формулювати навчальні завдання і знаходити способи дій їх вирішення (вміння вчитися); схвалювати прояви творчої активності.

Матеріал: велика хустка; аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа-привітання «Луна» [11, с.81], 1 хв.

Мета: звернути увагу на кожного в групі, сприяти дружньому відношенню між дітьми на занятті.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Кожна дитина в колі по черзі називає своє ім'я, супроводжуючи його оплесками по кількості голосних у імені. Всі діти разом повторюють назване ім'я під оплески.

Вправа-розминка «Ми полюємо на лева» [11, с.29-30], 3 хв.

Мета: впливати на розвиток міжпівкульної взаємодії мозку, поєднуючи ритмічні рухи з відповідним віршованим супроводом; розвивати творчу уяву, образне мислення, емоційну сферу.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини), іграшковий лев.

Необхідно виразно промовляти текст, супроводжуючи його рухами, що відповідають подіям. Діти повинні повторювати за ведучим текст і рухи чи імпровізувати, виконуючи свої рухи в такт тексту.

«Ми полюємо на лева.

Не боїмося ми його.

У нас довга є рушниця

І підзорна є труба.

Ой! А що це?

А це – поле: топ-топ-топ.

Ой! А що це?

А це – болото: чав-чав-чав.

Ой! А що це?

А це – море: буль-буль-буль.
Ой! А що це?
А це стежинка: шур-шур-шур.
Під нею не проповзти.
Над нею не пролетіти.
Її не обійти, а стежинка прямо вперед.
Вийшли на галявинку.
Хто це тут лежить? Давайте до нього доторкнемося.
Та це ж лев! Ой, матінко! Злякались його і побігли додому.
По стежинці: шур-шур-шур.
По морю: буль-буль-буль.
По болоту: чав-чав-чав.
По полю: топ-топ-топ.
Прибігли додому.
Двері зачинили.
Хух ! Втомились.»

«Гра з хусткою» [11, с.52], 5 хв.

Мета: схвалювати прояви творчої активності, розвивати креативне мислення, уяву, вміння розрізняти та мімікою і жестами передавати емоційні стани.

Матеріал: велика хустка.

Ведучий спочатку сам показує озвучений образ, а потім по черзі дає хустку дітям і пропонує показати по-своєму уявний образ (метелика, принцеси, чарівника, лисиці, бабусі...)

Основна частина

Творча майстерня розв’язання винахідницьких завдань «Пригоди Лісовичка»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв’язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«У краю лісів, річок
Має дім Лісовичок.
Про рослин, тварин він дбає,
Пильно їх охороняє.
В нього друзів є багато,
Люблять друзі працювати,
Господарство лісу гарне –
Видно, праця їх не марна!»

(Т.Родік)

Вправа 1. «Придумай казку про Лісовичка» [10, с.34], (додаток 12), 5 хв.

Мета: розвивати творчу уяву, ініціативність.

Матеріал: три сюжетні картинки із зображенням будь-яких казкових героїв у лісі, на річці, у полі. Серед казкових героїв – зображення Лісовичка.

Психолог: «Що б ви, діти, хотіли, щоб сталося в казці з нашим Лісовичком?»

Діти продовжують фантазувати за темами сюжетів казки, ініційованих дорослим: «Нехай до нього придуть друзі. Нехай вони разом шукають Чарівну Квітку, яка виконає їхні бажання. Нехай запросить нас до лісу...»

Вправа 2. «Стежинки» [13, с.146], (додаток 13), 1 хв.

Мета: розвивати увагу, просторове орієнтування на аркуші паперу, дрібну моторику.

Матеріал: аркуші паперу А-5 по кількості дітей з накресленими стежинками.

Психолог: «А чи хочете ви допомогти казковим героям, зображеним на картинках, потрапити в ліс до Лісовичка? Тоді отримуйте аркуші паперу з накресленими стежинками. Ви повинні олівцем провести лінію посередині звивистих доріжок, не виходячи за їх межі і не відриваючи олівця від паперу.»

Діти виконують завдання.

Психолог: «Тепер всі казкові герої знайдуть домівку Лісовичка – казковий ліс.»

Вправа 3. «Бути сміливим» [21, с.31], (додаток 12), 2 хв.

Мета: напрацьовувати варіанти впевненої поведінки в змодельованих ситуаціях для казкових персонажів, вчити вмінню комбінувати із багатьох можливостей, отримувати новизну в результаті.

Матеріал: зображення лісу.

Психолог: «Отже, всі казкові герої потрапили в казковий ліс. А Чарівну Квітку їм буде, мабуть, нелегко віднайти. Адже не кожен сміливо мандруватиме лісом. Що треба зробити їм, щоб нічого не боятися, бути відважними, безстрашними?»

Діти продовжують запропоновані варіанти дорослого: «Нехай по дорозі голосно розмовляють. Їм треба триматися разом. Нехай тримаються за руки. Нехай розповідають смішні історії. Їм треба голосно співати...»

Психолог: «Аж ось наші герої дісталися поля квітів. Всі квіти гарні, але Чарівної Квітки серед них наш Лісовичок з друзями не знайшов.»

Вправа 4. «Як переправитися на другий берег річки?» [21, с.31], (додаток 12), 10 хв.

Мета: вчити комбінувати із багатьох можливостей, отримувати новизну в результаті.

Матеріал: зображення річки, будівельний матеріал.

Психолог: «Підійшли казкові герої до річки, аж дивляться, на іншому боці росте прекрасна квітка, яку вони шукали. Як дістатися на того берега?»

Діти продовжують варіанти дорослого: «Збудувати пліт, викликати вертоліт, нахилити високе дерево і перейти по його стовбуру. Нехай ті казкові герої, які вміють плавати, переправлять на собі своїх друзів...»

Психолог роздає дітям конструктори.

Психолог: «Ви добре все придумали, а зараз побудуйте переправу через річку.»

Діти працюють під музичний супровід. Психолог роздивляється дитячі роботи на столах.

Психолог: «Як добре Лісовичку, що в нього стільки друзів! Всі перешкоди легше долати спільними зусиллями. Нарешті дісталися наші герої до Чарівної квітки.»

Вправа 5. «Навіщо потрібна Чарівна Квітка? [19, с.13], (додаток 14), 2 хв.

Мета: розвивати творче мислення, уяву.

Матеріал: зображення Чарівної квітки.

Психолог: «Як ви гадаєте, навіщо Чарівна Квітка потрібна казковим героям?»

Діти продовжують своїми варіантами фантазії дорослого: «Щоб вона виконала їх бажання. Щоб сфотографувати. Щоб помилуватися її красою. Щоб полити...»

Вправа 6. «Трудове доручення» [19, с.13], 5 хв.

Мета: закріпити навички догляду за кімнатними рослинами.

Матеріал: кімнатні рослини, серветки, поливалки, стеки.

Психолог: «Давайте доглядати за квітами, тоді вони будуть чарівними, духмяними, свіжими. А в дитячому садку їм буде так гарно, як Чарівній Квітці на чарівному полі Лісовичка.»

Дітям роздається інвентар. Кожен обирає квітку, доглядає її.

Заклучна частина

Вправа «Дотики» [19, с.13], 2 хв.

Мета: формувати соціально позитивні навички поведінки серед однолітків.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти присідають, заплющують очі долонями і чекають, коли ведучий доторкнеться до них. Той, хто відчув дотик, піднімається і відкриває очі. Під час вправи, йдучи по колу, психолог розповідає дітям про приємні і неприємні дотики. Про те, що ніхто не має права завдавати шкоди а ні іншій людині, а ні собі фізично або словом, не можна шкодити природі. Люди дотримуються правил поведінки для того, щоб усім було зручно жити. Озвучується право на недоторканість тіла (ніхто не має права бити та ображати інших). Право на власність (ніхто не має права брати без дозволу речі, може лише попросити їх). Право на власну думку (кожен має право висловлювати власну думку, інші повинні брати її до уваги).

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.
Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує її досягнення.

Заняття 6. Майстерня Олівця-Малювця

Мета: стимулювати до досягнення незвичних результатів при розв'язанні нових завдань; розвивати почуття гумору; підкріплювати дитячу безпосередність, відсутність страхів перед невдачею.

Матеріал: клубок ниток; аркуші А-4 «Дерево досягнень»; емблеми до обігрування театрального етюд «Як кошеня загубилось».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа «Я – хороший» [11, с.7], 1 хв

Мета: розвиток позитивної самооцінки.

Матеріал: лялька-рукавичка.

Психолог пропонує дітям спочатку індивідуально пошепки (на вухо театральній ляльці), потім разом голосніше, і зовсім голосно разом повторити фразу «Я – хороший!»

Вправа «Зустріч поглядом» [19, с.14], 1 хв

Мета: розвиток уваги, почуття належності до групи.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Ведучий пропонує дітям, що стоять з ним в колі, по черзі відповідати оплеском на оплеск за умови, що вони зустрічатимуться з ним поглядом.

Вправа-розминка «Я – лев» [11, с.29], 2 хв

Мета: розширювати поведінковий репертуар позитивного самоставлення дошкільників

Матеріал до вправи: зображення лева.

Діти по черзі уявляють себе в образі мудрого, сильного, впевненого у своїх силах, сміливого звіра. Після показу вихователем ролі лева, кожен по черзі демонструє образ, супроводжуючи свою ходу по колу твердженням «Я – лев... Сашко...».

Вправа «Усе на всіх» [19, с.14], 2 хв

Мета: розвивати почуття належності до групи, творчу уяву.

Матеріал: клубок ниток.

Діти по колу передають клубок, відповідаючи на запитання ведучого: «Що б ви зробили для всіх дітей в групі, що б попросили для всіх, якби у вас була чарівна паличка?»

Театральний етюд «Як кошеня загубилось» [11, с.60], (додаток 15), 10 хв

Мета: розвивати почуття співпереживання, вміння виражати емоційні стани.

Матеріал: зображення кошеняти.

Діти слухають історію «Як кошеня загубилось»

* *Пішов Вася з кошеням на прогулянку. Кошеня було маленьке. Воно побачило метелика, побігло за ним, відстало від Васи і тепер не знало, куди йти. Стало йому страшно. Воно пригнулось до землі і жалібно захищало. Мимо йшла дівчинка Катя. Побачила кошеня і запитала: «Що з тобою? Ти загубилося? Тобі страшно?»*

А кошеня їй відповідає: «Я загубилося. Мені страшно і я не знаю, як знайти мій дім і Васю».

Дівчинка приголубила кошеня і провела його додому.

Розповідь розбирається по ролям. Обігрується кожна роль, а потім діти показують інсценування повністю.

Психолог: «Чудово у вас вийшло!»

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Майстерня Олівця-Малювця»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«Мій знайомий Олівець
В малюванні – молодець.
Любить дуже дарувати
Він картини всім завзято.
Ось картина про весну,
Зграю пташок голосну,
Про садків травневий цвіт,
Перший ластівки політ.
Як не буде вистачати
Подарунків цих малятам,
Поміч олівцю надам –
Намалюю друзям сам.
(Т.Родік)

А зараз я запрошую усіх вас, дітки, до майстерні Олівця-Малювця.»

Вправа 1. «Малюнки-загадки» [13, с.143], (додаток 15), 6 хв

Мета: вчити знаходити оригінальні рішення, розвивати творчу уяву.

Матеріал: аркуші паперу із зображеними фрагментами малюнків – окремі лінії, крапки, дуги, кола; фарби, олівці, кольорова крейда, пензлі.

Лежать біля мольберту фарби, олівці, кольорова крейда, пензлі.

Психолог: «Подивіться, Олівець-Малювець не закінчив малювати свої картини. Мабуть, дуже поспішав.»

На столах для кожної дитини лежать аркуші паперу А-5 із зображеними фрагментами малюнків – окремі лінії, крапки, дуги, кола.

Психолог: «Цікаво, що він хотів намалювати, що це може бути?»

Діти доповнюють власними ідеями варіанти відповідей дорослого: «Будиночок, річка, кораблик, літак, лялька...»

Психолог: «Розгадаємо картинки-загадки, домалюємо картини Олівця-Малювця.»

Під музичний супровід (інструментальна музика) діти малюють.

Вправа 2. «Зайве – потрібне» [10, с.35], 3 хв

Мета: вчити розв'язувати суперечності, розвивати логічне та креативне мислення.

Матеріал: посуд, іграшки, одяг, книги.

Психолог: «Діти, а чи помітили ви безлад в майстерні? Що тут необхідне, а що зайве?»

Діти продовжують за дорослим: «Посуд, іграшки, одяг, книги... – зайві.»

Психолог: «А за яких обставин ці речі можуть бути потрібними, а не зайвими в художній майстерні?»

Діти продовжують своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Художник може їх намалювати. В книгах він шукав героїв, яких потім намалює. В книгах він міг прочитати, як правильно малювати.

В посуді він готував нові фарби...»

Вправа 3. «Знайди близьке за змістом слово» [19, с.15], (додаток 16) 3 хв

Мета: розвивати логічне мислення.

Матеріал: зображення Олівця-малювця.

Психолог: «Коли Олівець-Малювець вчився на художника, йому потрібно було запам'ятати назви кольорів. Я назву, які він знає, а ви продовжите, які відомі вам. Блакитний, жовтий, червоний...»

Діти продовжують логічний ряд: «Зелений, фіолетовий, рожевий, жовтогарячий...»

Психолог: «Олівцю також доводилось вивчати будову рослин, щоб їх намалювати. Ось що він запам'ятав про рослини: коріння, листок, стовбур. А ви продовжіть цей ряд.»

Діти доповнюють варіанти дорослого: «Гілка, брунька, квітка...»

Психолог: «Знав художник назви тварин, яких малював. Лев, слон, заєць... А ви продовжіть.»

Діти продовжують: «Жираф, ведмідь, вовк, лисиця...»

Психолог: «Звичайно ж, він вчився малювати все навкруги. Продовжіть мій ряд: зошит, альбом, ручка...»

Діти: «Олівець, гумка, пензель...»

Психолог: «Лялька, машинка, м'яч...»

Діти: «Кубики, брязкальце, іграшковий ведмедик...»

Психолог: «Буряк, картопля, морква...»

Діти: «Цибуля, огірок, капуста, редиска...»

Психолог: «Стіл, стілець...»

Діти: «Крісло, диван, шафа...»

Вправа 3. «Придумай назву до малюнка» [19, с.15], (додаток 17) 2 хв

Мета: розвивати увагу, творче мислення.

Матеріал: сюжетні малюнки.

Психолог: «Олівець-Малювець до своїх малюнків придумав назви. Ось ці назви. Та чи вірно використані всі слова в реченнях? Якщо слово не підходить, підкажіть вірне.

Мама поставила вазу в стіл. (*на*)

Люди пливають по вулиці. (*ідуть*)

Квіти поливають піском. (*водою*)

А ось і малюнки, до яких ми виправили назви. Який з них найбільше подобається? Чому? Давайте залишимо запрошення Олівцю на його мольберті і чекатимемо виставку його малюнків в нашому дитячому садку.»

Заключна частина

Вправа «Ми полюємо на лева» [11, с.29], 3 хв

Мета: впливати на розвиток міжпівкульної взаємодії мозку, поєднуючи ритмічні рухи з відповідним віршованим супроводом; розвивати творчу уяву, образне мислення, емоційну сферу.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини), іграшковий лев.

Необхідно виразно промовляти текст, супроводжуючи його рухами, що відповідають подіям. Діти повинні повторювати за ведучим текст і рухи чи імпровізувати, виконуючи свої рухи в такт тексту.

«Ми полюємо на лева.

Не боїмося ми його.

У нас довга є рушниця

І підзорна є труба.

Ой! А що це?

А це – поле: топ-топ-топ.

Ой! А що це?

А це – болото: чав-чав-чав.

Ой! А що це?

А це – море: буль-буль-буль.

Ой! А що це?

А це стежинка: шур-шур-шур.

Під нею не проповзти.

Над нею не пролетіти.

Її не обійти, а стежинка прямо вперед.

Вийшли на галявинку.

Хто це тут лежить? Давайте до нього доторкнемося.

Та це ж лев! Ой, матінко! Злякались його і побігли додому.

По стежинці: шур-шур-шур.

По морю: буль-буль-буль.

По болоту: чав-чав-чав.

По полю: топ-топ-топ.

Прибігли додому.

Двері зачинили.

Хух ! Втомились.»

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує її досягнення.

Заняття 7. Веселий гном

Мета: стимулювати готовність навчатися; викликати у дитини почуття впевненості в своїх силах; почуття натхнення в діяльності.

Матеріал: аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень»;
аркуші А-5 для вправи «Я – сонечко».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа «Давайте привітаємось» [11, с.22], 1 хв

Мета: формувати почуття належності до групи, виховувати дружні взаємини в колективі однолітків, розширювати поведінковий репертуар соціально позитивного спілкування.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти за ініціативи ведучого повертаються один до одного по колу: «Ваня..., я радий(а) тебе бачити...»

Вправа «Добрий звір» [11, с.26], 2 хв

Мета: розвивати почуття належності до групи однолітків, сприяти емоційній рівновазі.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти стають в коло і беруться за руки.

Психолог: «Ми – один великий, добрий звір. Давайте послухаємо, як він дихає. А тепер подихаємо разом. Вдих – всі роблять крок вперед. Видих – крок назад. Наш звір дихає дуже спокійно. А тепер давайте послухаємо, як б'ється його велике серце. Стук – крок вперед, стук – крок назад і т.д. Дуже добре!»

Вправа «Ми полюємо на лева» [11, с.29], 3 хв

Мета: впливати на розвиток міжпівкульної взаємодії мозку, поєднуючи ритмічні рухи з відповідним віршованим супроводом; розвивати творчу уяву, образне мислення, емоційну сферу.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини), іграшковий лев.

Необхідно виразно промовляти текст, супроводжуючи його рухами, що відповідають подіям. Діти повинні повторювати за ведучим текст і рухи чи імпровізувати, виконуючи свої рухи в такт тексту.

«Ми полюємо на лева.

Не боїмося ми його.

У нас довга є рушниця

І підзорна є труба.
Ой! А що це?
А це – поле: топ-топ-топ.
Ой! А що це?
А це – болото: чав-чав-чав.
Ой! А що це?
А це – море: буль-буль-буль.
Ой! А що це?
А це стежинка: шур-шур-шур.
Під нею не проповзти.
Над нею не пролетіти.
Її не обійти, а стежинка прямо вперед.
Вийшли на галявинку.
Хто це тут лежить? Давайте до нього доторкнемося.
Та це ж лев! Ой, матінко! Злякались його і побігли додому.
По стежинці: шур-шур-шур.
По морю: буль-буль-буль.
По болоту: чав-чав-чав.
По полю: топ-топ-топ.
Прибігли додому.
Двері зачинили.
Хух ! Втомились.»

Вправа «Я бажаю всім дітям в групі» [19, с.16], 2 хв

Мета: формувати позитивну емоційну налаштованість на колектив однолітків.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини)

Діти по колу за зразком дорослого висловлюють власні побажання.

Вправа «Уяви себе» [11, с.53], 2 хв

Мета: розвивати креативне мислення, навички вираження емоційного стану, відчуття задоволення від імені уявного об'єкта.

Матеріал: клубок ниток.

Діти по колу передають клубок, уявляють себе в образі будь-якого казкового героя, рослини, тварини, птаха, що озвучує ведучий, та продовжують фразу: «Я радію, коли... Я задоволений, коли...»

Основна частина

Творча майстерня роз'язання винахідницьких завдань «Веселий гном»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«Дуже добрий гном веселий
Завітав в мою оселю,
З гномом я товаришую,
Свої іграшки дарую.

Гном мені розповідає,
Як вночі один гуляє,
Як він кличе сон до хати,
Коли я лягаю спати.
Будем з гномом ми разом
Мандрувать казковим сном,
Як прокинусь, то усім
Я про мандри розповім.»

(Т.Родік)

Вправа 1. «На що схоже?» [13, с.41], (додаток 18), 5 хв

Мета: розвивати творчу уяву, креативне мислення, ініціативність та сміливість.

Матеріал: малюнки фігур круглої, видовженої, прямокутної форми фломастери, фліп-чарт.

Психолог звертає увагу дітей на зображення морського узбережжя.

Психолог: «Діти, ви помітили, що на цьому березі камінчики різної форми? Берегом пройшов гном і перетворив все на камінці. Щоб розвіяти чари гнома, нам потрібно відгадати, чим чи ким були раніше ці камінці?»

Про кожен камінець діти придумують кілька варіантів відповідей. Потім, обравши одну з них, вихователь і діти домальовують камінець так, щоб вийшло зображення придуманого предмету.

Психолог: «На що схожий круглий камінець?»

Діти продовжують варіанти дорослого: «На м'ячик, медузу...»

Психолог: «Що нагадує видовжений камінець?»

Діти продовжують варіанти дорослого: «Вудку, палку...»

Психолог: «На що схожий прямокутний камінець?»

Діти: «На рушник, надувний матрац...»

Вправа 2. «Торбинка гнома» [13, с.43], (додаток 19), 2 хв

Мета: розвивати творчу уяву, логічне та креативне мислення.

Матеріал: зображення гнома, торбинки різної форми.

Психолог: «А ось і гном!»

Психолог показує намальованого гнома з торбинкою в руках. Поруч декілька торбинок різної форми, схожі на різні предмети: м'яч, гриб, зайчика... Добре, якщо торбинки будуть такої форми, за якою важко буде дати однозначну відповідь, що в них знаходиться.

Психолог показує торбинки: «Відгадайте, що у гнома в торбинці? А в другій?»

Спонукає до надання дітьми якомога більше відповідей.

Вправа 3. «Чарівне дзеркало» [13, с.62], (додаток 20) 3 хв

Мета: розвивати логічне мислення, вміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки, креативність.

Матеріал: іграшкове дзеркало, зображення дерева, будівництва будинку, тіста, кошеняти, квітки.

Психолог показує іграшкове дзеркало: «А хто здогадається, як цей предмет опинився в торбинці у гнома?»

Діти продовжують варіанти відповідей дорослого: «Гном знайшов дзеркало в Країні Дзеркал. Його подарувала йому морська медуза.

У нього забула дзеркало Білосніжка...»

Психолог: «Це дзеркало чарівне: якщо подивитися в нього, можна здогадатися, як зміниться те, на що дивишся. Приміром, я через дзеркало дивлюсь на бруньки дерев і здогадуюсь, що скоро бруньки перетворяться на зелені листочки. А про що здогадаєтесь ви, коли подивитесь на будівництво?»

Психолог демонструє зображення будинку.

Діти продовжують варіанти дорослого: «Скоро тут стоятиме будинок... гараж...міст...»

Психолог: «Подивіться на тісто.»

Діти продовжують варіанти дорослого: «Скоро буде пиріг... торт...піца...»

Психолог: «Подивіться на кошеня.»

Діти: «Скоро виросте кіт.»

Психолог: «Подивіться через дзеркало на насіннину.»

Діти: «Скоро виросте квітка...огірок, квасоля...»

Вправа 4. «Продовж візерунок» [13, с.131; 10, с.38], (додаток 21), 3 хв

Мета: розвивати дрібну моторику, увагу, просторове орієнтування на аркуші паперу, вміння помічати свої досягнення і виправляти помилки.

Матеріал: прості олівці, гумки по кількості учасників, паперові шаблони торбинок із зразком візерунка для відтворення дітьми.

Психолог: «Гном хотів прикрасити торбинки візерунками. Цьому його навчила Білосніжка. Спочатку вона намалювала візерунок вгорі на торбинці і попросила намалювати такий самий знизу. А гном весь час відволікався, і в нього виходило то дуже гарно, то не зовсім точно. Знайдіть, де гном помилився, виправте його помилки. Домалюйте візерунок до кінця аркуша.»

Кожній дитині психолог роздає вже знайомі торбинки з нанесеними простим олівцем візерунками. Діти працюють під музику.

Психолог звертається до кожної дитини: «Чи сподобається гному твоя робота? А тобі вона подобається?»

Важливо не порівнювати успішність дитини з іншими, а лише вчити її оцінювати власний результат.

Психолог: «Складайте свої роботи в скриньку, якій буде радий гном.»

Заключна частина

Вправа «Я – сонечко» [19, с.17], 5 хв

Мета: формувати позитивну самооцінку, почуття самоцінності.

Матеріал: аркуші А-5, кольорові олівці.

На аркушах А-5 кожна дитина малює сонце з промінням. Дорослі підписують під диктовку кожної дитини тільки все хороше, що дитина може озвучити про себе: яка вона, хто її любить...»

Психолог: «Кожен з вас – любиме мамине сонечко.»

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 2 хв

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.
Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на заняті, озвучують її досягнення.

Заняття 8. Винахідники

Мета: сприяти становленню у кожної дитини позитивного образу себе та впевненості у власних силах як показника підвищення успішності в майбутній навчальній діяльності; запобігати виникненню страху перед помилкою (помилка – це досвід, який дає можливість рухатися далі); підтримувати віру кожної дитини в можливість бути ще кращою.

Матеріал: аркуш А-3 для колективного малюнку, аркуші А-5 для елементів колективного малюнку; аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень»

Хід заняття

Вступна частина

Вправа «Привітання» [19, с.17], 1 хв

Мета: формувати почуття належності до групи однолітків, розширювати поведінковий репертуар соціально позитивної взаємодії між дітьми.

Матеріал: торбинка з однаковими наліпками.

Діти по колу передають торбинку, дістають з неї наліпку для однолітка, супроводжуючи словами: «Привіт...Софійка.. я дуже радий, що ти в нас у групі є».

Вправа «Дружать в нашій групі» [11, с.25], 2 хв

Мета: розвивати дрібну моторику, координацію рухів.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти складають руки в замок і під віршований супровід почергово піднімають пальці, з'єднують подушечки пальців лівої і правої рук.

«Дружать в нашій групі хлопчики й дівчатка, ми разом з'єднаємо мізинчики спочатку. 1,2,3,4,5 – починаєм рахувати. 1,2,3,4,5 – разом весело всім грати».

Вправа «Добрий звір» [11, с.26], 2 хв

Мета: розвивати почуття належності до групи однолітків, сприяти емоційній рівновазі.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Діти стають в коло і беруться за руки.

Психолог: «Ми – один великий, добрий звір. Давайте послухаємо, як він дихає. А тепер подихаємо разом. Вдих – всі роблять крок вперед. Видих – крок назад. Наш звір дихає дуже спокійно. А тепер давайте послухаємо, як б'ється його велике серце. Стук – крок вперед, стук – крок назад і т.д. Дуже добре!»

Вправа «Дзеркало» [11, с.27], 3 хв

Мета: розвивати вміння розпізнавати емоції і настрої, креативність.

Матеріал: музичний супровід.

Психолог пропонує дітям уявити себе дзеркалами. Одну дитину обирають подивитися в дзеркала. Дитина в будь-якому образі (мавпочки, королеви, тигра, зайця...) по черзі підходить і розглядає себе в «дзеркала». Діти-«дзеркала» в точності відтворюють рухи ведучого.

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Винахідники»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«Винахідники ми з братом,
Любим разом майструвати.
Створим новий зореліт –
Подамосся у політ.
Сконструюєм апарат,
Що для кожного з малят
Буде жуйки готувати
І цукерки роздавати.
Збудувати, мабуть, час
Нові гойдалки для нас,
Щоб могли відпочивати,
Як набридне майструвати.»

(Т.Родік)

Вправа 1. «Винахідники» [13, с.145], (додаток 23) 4 хв

Мета: формувати творче мислення, уяву, вміння синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом.

Матеріал: шість картинок – вішалка, пилка, ніж, виделка, табурет, книжкова полиця.

Психолог: «Діти, давайте вчитися бути винахідниками. Подивіться на зображення предметів.»

Психолог показує дітям шість картинок – вішалка, пилка, ніж, виделка, табурет, книжкова полиця.

Психолог: «Яке призначення вішалки?»

Діти: «На неї вішають одяг.»

Психолог: «Призначення пилки?»

Діти: «Розпилювати дерево.»

Психолог: «Призначення ножа?»

Діти: «Різати хліб, овочі.»

Психолог: «Призначення виделки?»

Діти: «Нею їдять.»

Психолог: «Призначення табурета?»

Діти: «На ньому сидять.»

Психолог: «Призначення книжкової полиці?»

Діти: «Щоб ставити на неї книги.»

Психолог: «Спробуйте уявити себе винахідниками, придумайте предмет, який одночасно служитиме і вішалкою, і пилкою.

Психолог показує дітям відповідні зображення. Дитина, у якої виникла цікава ідея, коментує її, а вихователь на підставі її розповіді робить малюнок нової речі.

Психолог: «Винайдіть, придумайте новий предмет, який би був одночасно і ножем, і виделкою.»

Діти виконують завдання.

Психолог: «Винайдіть предмет, який можна використовувати і як табурет, і як книжкову полицю.»

Дорослий замальовує на фліп-чарті ідеї, а діти дають назви новим речам.

Вправа 2. «Що означає слово?» [19, с.19], (додаток 23), 3 хв

Мета: розвивати логічне мислення, уяву, розширювати словниковий запас, вдосконалювати вміння виокремлювати характерні ознаки предметів і явищ.

Матеріал: телефон, предметні картинки.

Психолог: «Діти, надійшло на телефон повідомлення від іноземця, людини з іншої країни, він тільки вчить українську мову. Він просить вас пояснити йому деякі слова. Перше слово – велосипед.»

Діти продовжують за дорослим, доповнюючи власними відповідями: «Має колеса; котиться, коли крутити педалі; буває спортивний, дитячий...»

Психолог: «Що означає слово свято?»

Діти продовжують своїми варіантами пояснення дорослого, доповнюючи його: «В цей день готують смачні страви, торти, прикрашають все навколо, запрошують гостей, вручають подарунки...»

Психолог: «Парасолька.»

Діти додають свої ідеї до пояснень дорослого: «Буває від дощу, сонця, не протікає, схожа на гриб...»

Психолог: «Намисто.»

Діти власними ідеями продовжують пояснення дорослого: «Його надягають на шию, буває із намистинок, камінців, його носять дівчата, жінки. Це краса...»

Психолог: «Хустка.»

Діти доповнюють варіанти пояснення слова: «Її носять дівчатка на голові. Вона пошита з тканини, буває трикутна та квадратна, тепла і від сонця. Буває й носова хусточка – носовичок, її носять в кишені і витирають нею ніс...»

Вправа 3. «Настрій» [19, с.99], 3 хв

Мета: сприяти нормалізації емоційного стану засобами музики, розширювати уявлення про себе, свої емоційні стани. Вчити передавати настрої танцювальними рухами.

Матеріал: музична фонограма.

Психолог: «А який у вас зараз настрій? Коли буває гарний настрій?»

Діти доповнюють варіанти відповідей дорослого своїми ідеями: «Коли не сваримося. Коли здорові. Коли є з ким гратися. Коли ніхто не ображає. Коли цікава книжка. Коли хвалять...»

Психолог: «Давайте покращимо свій настрій.» Пофантазуйте під музику, придумайте танець, що відповідатиме настрою музики.»

Вмикає музичний супровід, що змінюється то на швидкий темп, то на повільний. Підбадьорює кожного, але ні в якому разі не порівнює з іншими дітьми. По черзі називає імена тих, за якими всі можуть повторювати найоригінальніші рухи.

Вправа 4. «З якого матеріалу виготовлений предмет?» [19, с.19], 4 хв

Мета: розвивати кмітливість, пізнавальний інтерес, ініціативність, креативне мислення.

Матеріал: кубики, тематичний кубик з малюнками на гранях (м'яч, олівець, аркуш паперу).

Психолог виносить кубик, на гранях якого наклеєні зображення предметів.

Психолог: «Ви по черзі підкидатимете цей кубик і називатимете предмет на верхній його грані. Спробуйте визначити матеріал, з якого цей предмет виготовлено, розказати, як можна використовувати цей предмет.»

Важливо, щоб діти висловлювали нетрадиційні способи застосування предметів.

Психолог: «На грані кубика – м'яч.»

Діти доповнюють своїми ідеями варіанти відповідей дорослого: «М'яч зроблено з гуми. Його можна підкидати, катати. З ним можна грати в казку «Колобок»...»

Психолог: «На грані кубика – олівець.»

Діти доповнюють своїми ідеями варіанти відповідей дорослого: «Він дерев'яний. Ним можна малювати, міряти довжину, користуватись ним як указкою...»

Психолог: «Аркуш.»

Діти доповнюють своїми ідеями варіанти відповідей дорослого: «З паперу, на ньому можна малювати, щось ним накрити. З нього можна зробити літачок, віяло. Можна скрутити його в трубочку і дивитися як в підзорну трубу...»

Вправа 5. «Придумай назву» [19, с.19], 6 хв

Мета: формувати вміння синтезувати і зв'язувати ідеї оригінальним шляхом; виховувати якості творчої особистості (впевненість, ініціативність, толерантність до думки інших, оригінальність, інтерес до творчої діяльності).

Матеріал: будівельний матеріал.

Психолог: «Ви справжні винахідники! У вас дуже цікаві відповіді про предмети на кубіку. Давайте разом складемо з кубиків будівлю і дамо їй цікаву назву.»

Діти доповнюють своїми ідеями варіанти відповідей дорослого: «Будиночок друзів. Палац казок. Казковий дитсадок. Театр ляльок. Музей Чарівників. Загадкова фортеця...»

Заключна частина

Вправа «Дім, де добре жити всім» [19, с.19], (додаток 24), 3 хв

Мета: формувати почуття належності до групи однолітків, вміння дружньо гратися, позитивну спрямованість на інших дітей. Розвивати креативне мислення, творчу уяву, ініціативність.

Матеріал: Аркуш паперу А-1, кольорові олівці.

На килимку перед дітьми розміщують малюнок будинку, в якому у жителів гарний настрій. Психолог організовує колективне малювання, кожна дитина розмалює своє вікно на готовому малюнку будинку, прикрашає підвіконня квітами, обирає колір штор тощо.

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], 2 хв

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучує її досягнення.

Заняття 9. Острів скарбів

Мета: удосконалювати вміння дітей самостійно приймати рішення; підтримувати їх бажання бути кращими; стимулювати між дітьми партнерські стосунки як можливість взаємного навчання, зміни, впливу.

Матеріал: паперові кружечки; «Дипломи» про те, що в дітей є здібності. Бланк діагностики інтересів дитини; аркуш А-3; олівці, фломастери; аркуш А-4 «Сонечко»; аркуші А-4 для вправи «Дерево досягнень».

Хід заняття

Вступна частина

Вправа-зустріч «Заходьте, у нас можна...»[5], (додаток 1), 1 хв

Мета: створити атмосферу довіри і безпеки на занятті.

Матеріал до вправи: малюнок сонечка.

Психолог демонструє дітям малюнок сонечка з зображеннями на промінцях: «Заходьте, у нас можна...» (додаток 1).

Діти хором озвучують зображення на сонечку: « Можна... дружити, радіти, помилятися... »).

Вправа-привітання «Луна» [11, с.22], 1 хв

Мета: звернути увагу на кожного в групі, сприяти дружнім стосункам між дітьми на занятті.

Матеріал до вправи: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Кожна дитина в колі по черзі називає своє ім'я, супроводжуючи його оплесками по кількості голосних у імені. Всі діти разом повторюють назване ім'я під оплески.

Вправа «Зустріч поглядом» [19, с.20], 1 хв

Мета: розвиток уваги, почуття належності до групи.

Матеріал: зорові орієнтири (розкладені по колу кружечки на підлозі для позначення місця кожної дитини).

Ведучий пропонує дітям, що стоять з ним в колі, по черзі відповідати оплеском на оплеск за умови, що вони зустрічатимуться з ним поглядом.

Вправа «Оживіть кружечки» [19, с.20], (додаток 26), 4 хв

Мета: вправляти у розрізненні емоцій, розширювати знання про власні емоційні стани.

Матеріал: круглі паперові форми, олівці, зразки смайликів на фліп-чарті.

Психолог демонструє зразки смайликів, пропонує дітям визначити настрій на смайликах із запропонованого переліку. Роздає дітям паперові круги і пропонує домалювати обличчя так, щоб воно усміхалося, сумувало, дивувалося, боялося, злилося, раділо... (на вибір).

Вправа «Котушка» [11, с.24], 3 хв

Мета: розвивати почуття єдності, вчити діяти узгоджено.

Матеріал: катушка ниток.

Психолог показує катушку ниток, демонструє намотування нитки. Обирає одну дитину, яка стоятиме нерухомо і навколо якої, як на катушку, буде «намотувати» ланцюжок дітей, що тримаються за руки. Психолог бере за руку останню дитину в ланцюжку і водить її по колу навколо «катушки» до тих пір, поки вся «нитка» «намотається» на «катушку».

Психолог: «Тепер відчуйте, який у вас вийшов міцний, дружний клубок. Давайте трохи поживемо в ньому, разом подихаємо. А тепер руки не відпускаємо, я знову беру за руку останню дитину, і ми починаємо розмотуватися. Всім велике спасибі!»

Основна частина

Творча майстерня розв'язання винахідницьких завдань «Острів скарбів»

(Дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань)

Психолог:

«На карті позначений Острів скарбів,
Збирались в дорогу ми декілька днів,
Нарешті, найкращим з усіх кораблем
По хвилях морських всі відважно пливем.
Пригод незвичайних сміливо чекаєм,
У скруті про друзів ми разом подбаєм,
І хоч перешкод на дорозі багато,
Зумієм ми Острів скарбів відшукати.»

(Г.Родік)

Вправа 1. «Знайди дорогу в лабіринті» [19, с.21], (додаток 26), 3 хв

Мета: розвивати просторове орієнтування на аркуші, увагу.

Матеріал: роздруковані на аркушах А-5 лабіринти.

Вихователь роздає картки з переплутаними лініями. Для простеження за напрямком руху діти повинні тримати в полі зору одну з них.

Психолог: «Я пропоную вам простежити, якою дорогою нам потрапити на Острів скарбів. Ось вам лабіринти. З трьох доріг необхідно обрати ту, яка виведе корабель до острова. Повідомте знайдені номери доріг.»

Діти виконують завдання. Дорослий звіряє номери доріжок, знайдених дітьми в лабіринтах, з правильними варіантами, занотованими заздалегідь.

Вправа 2. «Знайди необхідні речі» [21, с.31], (додаток 27), 2 хв

Мета: розвивати логічне мислення, творчу уяву, вміння знаходити нове призначення речам; ініціативність.

Матеріал: предметні картинки.

Психолог: «Отже, кожен з вас дістався Острова скарбів. Що необхідно нам взяти з собою з корабля на сушу?»

Психолог демонструє картки для завдання «Знайди необхідні речі».

Діти називають зображення на картці, продовжують доповнювати пропозиції дорослого: «Необхідно взяти рюкзак, їжу, лопату, мотузку, сірники, теплий одяг...»

Психолог: «Хто може знайти призначення іншим речам, що залишилися на кораблі?»

Продовжує демонструвати картку для завдання «Знайди необхідні речі».

Діти відповідають, продовжуючи пропозиції дорослого: «Бантик можна розв'язати – буде ще одна мотузка, яка знадобиться у поході. Квітковий вазон використаємо для збирання ягід, а тримаючись за надувний м'яч, можна переправитися через річку на Острові скарбів...»

Вправа 3. «Казкові герої» [19, с.21], (додаток 28), 2 хв

Мета: заохочувати творчий підхід до розв'язання пізнавально-винахідницьких завдань, розвивати вміння розрізняти позитивні і негативні риси поведінки та характеру.

Матеріал: ілюстрації до дитячих казок.

Психолог: «Герої з відомих вам казок пропонують свою допомогу. Кого ви погодитесь взяти із собою і чому? Візьмете, наприклад, Кота з казки «Кіт у чоботях?»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Візьмемо! Він винахідливий, кмітливий, сміливий...»

Психолог: «А Бабу-Ягу з казки «Гуси-лебеді?»»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Ні! Вона зла, хитра...»

Психолог: «Котигорошка, напевне, візьмете?»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Так! Він добрий, сильний, сміливий...»

Психолог: «А Кота Леопольда, мабуть, не візьмете?»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Навпаки, обов'язково візьмемо! Він добрий, хоче жити дружно...»

Психолог: «А Попелюшку?»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Візьмемо з собою! Вона гарна, працьовита і лагідна...»

Психолог: «А мишенят з казки «Колосок?»»

Діти доповнюють своїми варіантами відповідей пропозиції дорослого: «Не візьмемо. Вони ледачі, неслухняні...»

Вправа 4. «Подивись і пригадай» [13, с.53], (додаток 29), 3 хв

Мета: тренувати зорову пам'ять; розвивати увагу.

Матеріал: 12 зображень на картці (додаток).

Психолог: «Подивіться на ці малюнки (12 предметних картинок), добре їх запам'ятайте, щоб потім могли згадати кожну. Щоб відімкнути двері, за якими сховані скарби, вам треба буде пригадати, що ви бачили на цих картинках.»

Діти по пам'яті називають зображення.

Вправа 6. «Халабуда» [19, с.21], 6 хв

Мета: розвивати творчу уяву, креативне мислення, вміння узгоджувати свої дії в спільній ігровій діяльності, вміння поступатися, домовлятися, просити.

Матеріал: набори будівельного матеріалу.

Психолог: «Нам треба відпочити на Острові Скарбів, побудуємо халабуди для захисту від сонця і дощу.»

Кожна група дітей розповідає про свою будівлю.

Діти продовжують своїми ідеями опис дорослого: «Наша халабуда міцна, бо побудована з міцних кубиків. А в халабуді багато вікон. Наша велика та простора...»

Вправа 4. «Подивись і пригадай» (2 частина) [13, с.53], (додаток 29), 2 хв

Мета: вправляти у довільному запам'ятовуванні; розвивати увагу.

Матеріал: 12 зображень на картці.

Психолог: «Добре відпочили в халабудах? Тоді рушаймо далі. Щоб відімкнути двері, за якими сховані скарби, вам треба ще раз пригадати, що ви бачили на картинках.»

Діти по пам'яті називають зображення.

Вправа 7. «Що зображено на скриньці?» [13, с.147], (додаток 30), 3 хв

Мета: розвивати дрібну моторику, образне мислення.

Матеріал: 3 коробки-скриньки, оздоблені малюнками з пунктирних рисок, з'єднавши які, дитина впізнає зображення цукерки, книжки, іграшкової пірамідки.

Психолог: «Ось двері, за якими сховані скарби і відчиняються! Давайте підійдемо до скриньок. На кожній намальовано умовні позначки, вони нагадують певні предмети. З'єднайте лінії. Подивіться на них і відгадайте, що в кожній із скриньок?»

Діти відгадують: « В першій скриньці – іграшки, в другій – цукерки, в третій – книжки.»

Психолог: «Переносьте скарби на наш корабель. Увага! Вирушаємо з Острова скарбів. В дитячому садку поділимося скарбами.»

Заключна частина

Вправа «Дерево досягнень» [19, с.5], (додаток 4), 3 хв

Мета: закріпити почуття гордості за власні досягнення.

Матеріал: аркуші А-4 з першого заняття із зображенням дерева по кількості дітей.

Кожна дитина наклеює на власному аркуші на гілочку черговий листочок.

Дорослий робить запис на листочку головного досягнення дитини на занятті, озвучуює її досягнення.

Вправа «Салют» [19, с.21], 6 хв

Мета: формування почуття самоцінності, належності до групи однолітків.

Матеріал: Аркуш А-3, олівці та фломастери.

Психолог пропонує дітям обрати улюблений колір олівців чи фломастерів і на спільному аркуші намалювати святковий салют кожному учаснику занять за програмою «Успіх».

Вручення учасникам програми «Дипломів» про їх індивідуальні здібності. (Додаток 32). До визначення здібностей дітей заздалегідь залучаються вихователі та батьки, психолог визначає профіль інтересів та здібностей кожного учасника програми. [13, с.168], (додаток 31).

Психолог: «Ви всі є розумними, успішними, допитливими, гарними дітьми. Скоро ви станете учнями в школі. А знаєте, навіщо ви підете до школи? Щоб стати ще кращими! **Успіхів** вам у навчанні!

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЕДАГОГАМ

Перед впровадженням програми педагогічні працівники закладу мають пройти теоретичну і практичну підготовку.

Необхідно ознайомитись з дослідженнями формування творчого мислення, уяви, креативності як умови розвитку мотиваційної спрямованості на набуття нових знань, готовності до реалізації творчого потенціалу, а значить готовності до навчальної діяльності [3] та рекомендованою в бібліографії літературою.

Комплексні заняття тренінгово-ігрового формату бажано проводити один раз на тиждень в першій половині дня з групою від 4 до 6 дітей.

Роль казкових персонажів виконують помічник вихователя, що приводить підгрупу дітей до кабінету психолога, музичний керівник або психолог (якщо заняття є гуртковою роботою вихователя). Проведення занять доступне без залучення асистентів. Тоді ролі казкових персонажів виконуються педагогічним працівником за допомогою реквізиту лялькового театру.

Для створення атмосфери творчої майстерні використовуються дитячі столи з обладнанням для вправ на розв'язання винахідницьких завдань.

Варіанти вправ на розв'язання винахідницьких завдань (РВЗ) з основної частини заняття «Зустрічі в творчій майстерні розв'язання винахідницьких завдань», що включаються в заняття на поточному тижні, доцільно повторити індивідуально з дітьми в зручний час напередодні і після дня запланованої групової роботи.

Предметне середовище старшої групи має бути наповнене стимульними матеріалами для вивільнення на протязі дня у дітей творчого мислення та уяви, творчої ігрової, мовленнєвої та зображувальної активності, що стимулюються в ході впровадження представленої нами програми.

Для мотивації дошкільників до виконання вправ, варто добирати різноманітні прийоми:

- обігрування вправ цікавим сюжетом;
- використання музичних фонограм;
- супровід художнім словом (вірші, загадки).

В ході занять під час бесід з дітьми важливо користуватися наочним матеріалом (світлини, малюнки). Конкретність і образність мислення дошкільників потребує підкріплення тематичного змісту ілюстраціями.

Особливості організації занять:

- дорослий на власному прикладі демонструє творчий підхід до теми заняття (володіння методами ТРВЗ, активна співтворчість у ході заняття, авторські вірші тощо);
- мотивація кожного виду діяльності (викликати подив, інтерес);
- на кожному занятті застосовувати ефект новизни;
- формувати відчуття сміливості, вміння бороти страхи перед помилками;
- систематичність і регулярність занять;
- вступна і заключна частина заняття має включати ігри та вправи на встановлення позитивної психологічної атмосфери, формування почуття належності до групи, формування ставлення до інших людей як до партнерів; розвиток навичок емпатії; підкріплення позитивної самооцінки; вміння отримувати задоволення від обміну емоціями і почуттями, розширення поведінкового репертуару успішної людини.

Принципи ставлення до кожної дитини:

- створення безпечного психологічного простору;
- безоціночне ставлення до результатів роботи дітей;
- не говорити дитині: «У тебе не виходить», «погано», «не так»;
- не порівнювати дитину з іншими, а тільки з самою собою на різних етапах становлення.

ДАНІ ПРО АПРОБАЦІЮ ПРОГРАМИ ТА ШЛЯХИ ПОШИРЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДОСВІДУ

Заняття по формуванню творчої особистісної компоненти старших дошкільників впроваджується в освітній процес Центру розвитку дитини (дошкільного навчального закладу) № 26 Кременчуцької міської ради Полтавської області з 2008/2009 навчального року. В 2018/2019 навчальному році представлена нами програма була апробована з осучасненими доповненнями актуальних за змістом ігор та вправ.

Результатом ефективності впровадження даної програми є зменшення на кінець навчального року кількості дітей, в яких діагностується низький рівень показника «оригінальність ідей» за скороченим тестом, що складається із завдання «Закінчи малюнок» і є другим субтестом фігурної батареї тестів творчого мислення Е. Торренса. Тест містить показники швидкості, гнучкості, оригінальності і ретельності розробки ідей як характеристик процесу творчого мислення [9, 16, 20].

Вихователі старших груп та психолог, спостерігаючи за поведінковими проявами дітей, що потребують корекції, відмічають конструктивні зміни в розвитку вихованців (пізнавальна, мовленнєва, дослідницька активність вихованців на інших заняттях) після проведення з ними вправ, представлених у нашій програмі. Продуктивна винахідливість проявляється у різних видах діяльності дітей, коли результатом є конкретний нестандартний продукт – виріб, малюнок тощо. Словесна винахідливість виявляється у процесі словесного продукування дітьми нових способів застосування предметів, словотворенні. Предметна винахідливість виявляється під час ігрової діяльності дошкільників у вигляді нестандартного застосування предметів-замінників, створенні унікальних споруд, пристосувань, яких не існувало раніше в досвіді дитини тощо. Соціальна винахідливість виявляється у процесі спілкування та взаємодії з іншими як здатність дошкільників створювати і використовувати нові прийоми у спілкуванні з оточуючими людьми.

Аналіз обстеження на початку навчального року розкриває недостатньо створені умови для дошкільників по розвитку креативності. Оригінальність ідей низька у 35 % дітей.

Після впровадження занять за програмою відсоток дітей з рівнем, який не відповідає віковим можливостям креативності складає 2%.

Результати обстеження представлені в таблиці 1 «Результати обстеження креативності дітей старшого дошкільного віку в центрі розвитку дитини (днз) № 26 Кременчуцької міської ради Полтавської області (Скорочений варіант зображувальної батареї тесту креативності. Завдання «Закінчи малюнок», другий субтест творчого мислення Е.Торренса)»; діаграмі 1 «Показники обстеження креативності дітей старшого дошкільного віку до впровадження програми»; діаграмі 2 «Показники обстеження креативності дітей старшого дошкільного віку після впровадження програми».

Таблиця 1

Результати обстеження креативності
дітей старшого дошкільного віку
в центрі розвитку дитини (днз) № 26

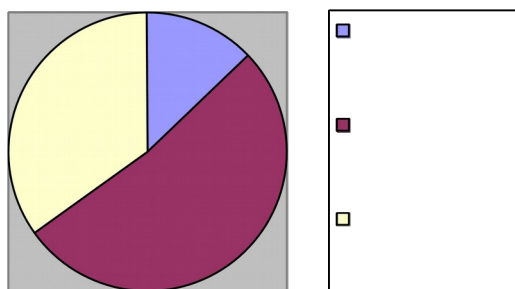
Кременчуцької міської ради Полтавської області

(Скорочений варіант зображувальної батареї тесту креативності. Завдання «Закінчи малюнок», другий субтест творчого мислення Е. Торренса)

Обстежуваний показник «оригінальність» (здатність продукувати ідеї, що відрізняються від очевидних, загальновідомих, інтелектуальна активність і неконформність)	До впровадження занять по розвитку креативності (відсоток дітей обстеженої групи)	Після впровадження занять по розвитку креативності (відсоток дітей обстеженої групи)
Рівень вище вікової норми (значення поТ-шкалі більше 60)	13	23
Рівень відповідає віковій нормі (значення поТ-шкалі 50±10)	52	75
Рівень не відповідає віковим можливостям (значення поТ-шкалі менше 40)	35	2

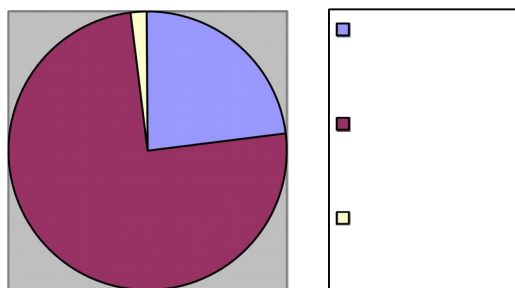
Діаграма 1

«Показники обстеження креативності дітей старшого дошкільного віку до впровадження програми»

Діаграма 2

«Показники обстеження креативності дітей старшого дошкільного віку після впровадження програми»

Таким чином, нами впроваджена програма, яка включає в себе серію спеціальних ігрових завдань у процесі різних видів діяльності. Крім вправ Теорії розв'язання винахідницьких завдань Г. С. Альтшуллера, адаптованих для дошкільників, ми застосували: ігри на розвиток творчої уяви, вправи на розвиток творчого мислення, розвиток емоційно-особистісної сфери дітей старшого дошкільного віку тощо.

На заняттях за програмою проводилася диференційована робота з урахуванням особливостей розвитку продіагностованої креативності дітей.

З дітьми, у яких було виявлено низький рівень прояву креативності, додатково застосовувалися ігрові завдання на розвиток творчого мислення.

Організація роботи з дошкільниками, у яких було виявлено середній рівень креативності, спиралася на загальні заходи програми на розвиток творчого мислення.

Поглиблена робота передбачала використання ускладнених завдань щодо розвитку креативності дітей з високим рівнем прояву цього феномену.

На основі результатів діагностичної роботи після запровадження програми розвитку ми визначили, що кількість дітей старшого дошкільного віку з високим рівнем креативності зросла на 10%, а з середнім рівнем – на 23%; кількість дітей старшого дошкільного віку з низьким рівнем креативності зменшилася на 33%.

Такі результати підтверджують ефективність і дієвість створеної нами програми розвитку креативності дітей дошкільного віку.

Фотоілюстрації продуктів дитячої творчості в ході впровадження корекційно-розвиткової програми представлені в додатку 33.

Досвід використання програми був представлений на засіданнях методичного об'єднання практичних психологів і методистів закладів дошкільної освіти міста Кременчука, проведений майстер-клас презентації програми «Успіх» на обласному семінарі «Форми і методи роботи психолога в ДНЗ». Досвід впровадження нами занять по розвитку креативності дітей дошкільного віку «Розвиваємо творчу особистість старших дошкільників» опублікований в журналі «БВДС» №1-2, 2000 [10]. В журналі «БВДС» №5, 2011 – «Психологічна підготовка дітей 6-7 року до гармонійного входження в шкільне життя через формування їх творчої особистісної компоненти»[19].

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Кононко О.Л., та ін. К.: Світич, 2008. 430 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. / Богуш А.М., та ін. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
3. Бітянова М., Барчук О. Діагностика дошкільної зрілості. Шкільний психолог. 2000. № 30. 14-16.
4. Влияние латеральной терапии на внимание младших школьников [Текст] / Д. В. Штрыголь, О. А. Федорченко // Практична психологія та соціальна робота : Науково-практичний освітньо-методичний журнал. 2014. N 9. С. 54-57.
5. Вчуся управляти собою: Комплект наочних посібників для дошкільних закладів і початкової школи. Х.: Вид-во «Ранок», 2007. – 20 окремих арк. у папці.
6. Гальченко В.М. Психологічні чинники розвитку винахідливості у дітей дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. К. 2011. 20 с.
URL:http://uu.edu.ua/upload/universitet/Osobisti_zdobutki/Zahist_disertaciy_A_Z/Galchenko_aref.doc (дата звернення: 5.10.2019)
7. Грєдинарова Е.М. Развитие творческого мышления как условие успешного обучения. Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний освітньо-методичний журнал. 1999. № 1. С. 13 - 14.
8. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Т.І.Поніманська. К.: Академвидав, 2006. 456 с.
9. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію в системі освіти Полтавської області: методичний посібник/ за ред. В.Ф.Моргуна. Полтава: ПОППО, 2007. 128с.
10. Карабаш (Родік) Т.С.Серія конспектів занять з розвитку творчої компоненти особистості старших дошкільників шляхом використання ТРВЗ. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2000. №1-2. С.32-38.

11. Крюкова С.В., Слободяник Н.П. Удивляюсь, злюсь, боюсь, хвастаюсь и радуюсь. Программы эмоционального развития детей дошкольного и младшего школьного возраста: Практическое пособие. М.: «Генезис», 2007. 208 с.
12. Ладивір С.О. Дошкільник напередодні шкільного життя. Вихователь-методист. 2010. № 7. С. 4-13.
13. Матвеева Л.Г., Выбойщик И.В., Мякушкин Д.Е. Практическая психология для родителей или Что я могу узнать о своем ребенке. М.: АСТ-ПРЕСС, 1997. 320 с.
14. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». /Кононко О.Л., Плохій З.П., Гончаренко А.М. та ін. К.: Світич, 2009. 208 с.
15. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти/ Міністерство освіти і науки України.- 2016 [Електронний ресурс]. URL:<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.(дата звернення: 18.03.2019).
16. Основы психологии. Практикум/ ред. – сост. Л.Д.Столяренко. Изд. 3-е, доп. и переработ. Ростов Н-Д: «Феникс», 2002 . С. 158 – 175.
17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 22.07.2019).
18. Психологічна готовність шестирічної дитини до школи: науково-методичний збірник./К.М.Муліка, та ін. Полтава: ПОПО. 2008. 84с.
19. Родік Т.С. «Успіх» Розвиваюча програма психологічної підготовки дітей 6-7 року до гармонійного входження в шкільне життя через формування їх творчої особистісної компоненти. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2011. №5. С.1-24.
20. Сборник психологических тестов. Часть II: пособие / сост. Е.Е.Миронова Мн.: Женский институт ЭНВИЛА, 2006. 146 с.

URL: http://www.miu.by/kaf_new/mpp/150.pdf (дата звернення 11.11.2019).

21. ТРВЗ – навчання творчості [Текст]// Дошкільне виховання.- 1995. № 1. С. 29-31.

22. Фесюкова Л.Б. Від трьох до семи. Харків: «Флоріо», 1996. 384с.

23. Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти: Лист МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/6624> (дата звернення: 18.05.2019).

ДОДАТКИ

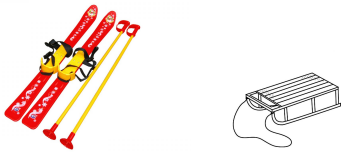
Додаток 1

Додаток 2

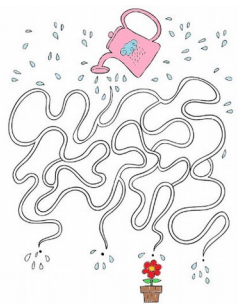
Додаток 3

Додаток 4

Додаток 5

Додаток 6

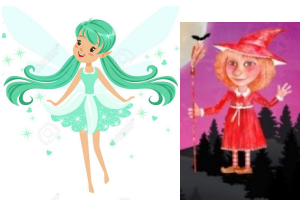
Додаток 7

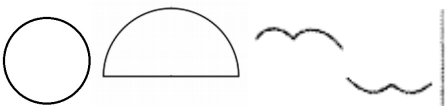
Додаток 8

Додаток 9

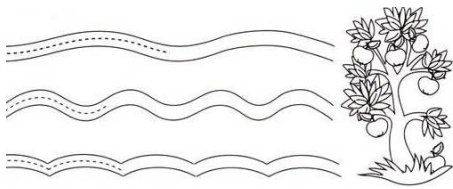

Додаток 10

Додаток 11

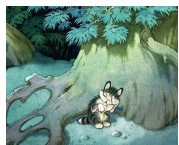

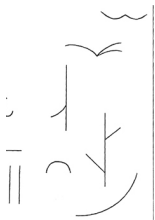
Додаток 12

Додаток 13

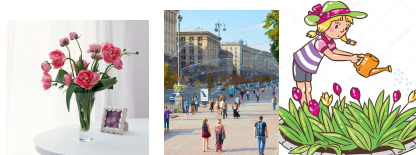
Додаток 14

Додаток 15

Додаток 16

Додаток 17

Додаток 18

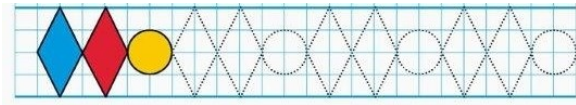

Додаток 19

Додаток 20

Додаток 21

Додаток 22

Додаток 23

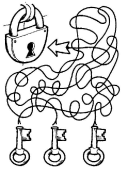
Додаток 24

Додаток 25

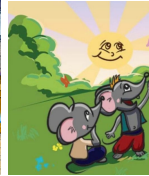
Додаток 26

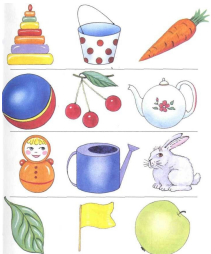
Додаток 27

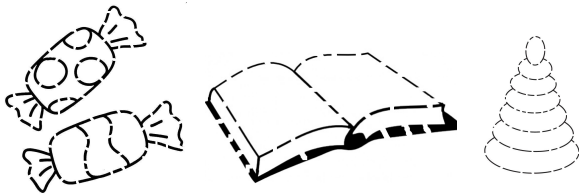
Додаток 28

Додаток 29

Додаток 30

Додаток 31

Інтереси і здібності дитини (заповнюють батьки)

<p>«І»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На заняттях все легко і швидко схоплює. 2. Наділений почуттям здорового глузду і використовує знання в практичних повсякденних ситуаціях. 3. Гарно і ясно розмірковує, не плутається в думках. <p>Вловлює зв'язок між одною подією і другою, між причиною</p>	<p>«Х»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В своїх малюнках і картинках зображує велику різноманітність предметів, ситуацій, людей (немає одноманітності в сюжетах малюнків). 2. Серйозно відноситься до творів 	
---	---	--

<p>і наслідками. Добре розуміє недоказане, здогадується про те, що часто не висловлюється дорослим, але мається на увазі. Встановлює причини вчинків інших людей, мотиви їх поведінки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Швидко запам'ятовує почуте чи прочитане без спеціальних заучувань, не витрачає багато часу на повторення того, що потрібно запам'ятати. 5. Знає багато про такі події і проблеми, про які його однолітки і не здогадуються. 6. У дитини багатий словниковий запас, вона легко користується новими словами, точно висловлює свою думку. 7. Любить книги, які зазвичай читають не однолітки, а діти старші на рік чи два. 8. Вирішує складні завдання, що потребують розумових зусиль. 9. Задає дуже багато запитань. Цікавиться багато чим і часто запитує про це дорослих. 10. Переганяє своїх однолітків по навчанню на рік чи на два, тобто реально повинен би відвідувати більш старшу вікову групу, ніж зараз. Часто скучає на заняттях через те, що навчальний матеріал їй вже добре знайомий з книг, журналів, розповідей дорослих. 11. Оригінально мислить і пропонує неочікувані відповіді, рішення. 12. Дуже сприйнятливий і спостережливий, швидко реагує на все нове і неочікуване. 	<p>мистецтва. Стає вдумливим і дуже серйозним, коли бачить нову картину, чує музику, бачить незвичайну скульптуру, красиво і художньо виконану річ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Оригінальний у виборі сюжету (в малюнку, розповіді, описанні певної події), складає оригінальні композиції (з квітів, малюнків, каміння, марок, листівок...). 4. Завжди готовий використовувати якийсь новий матеріал для виготовлення іграшки, картини, малюнка композиції, в будівництві дитячих будиночків на ігровому майданчику, в роботі з ножицями, клеєм. 5. Коли має вільний час, охоче малює, ліпить, створює композиції, що мають художнє значення (прикраса для дому, одягу...) 6. Користується малюванням чи ліпленням для того, щоб виявити свої почуття і настрої. 7. Цікавиться витворами мистецтва, створеними іншими людьми. Може висловити свою власну оцінку і намагається відтворити те, що їй сподобалось, на своєму власному малюнку чи в створеній іграшці, скульптурі. 8. Любить працювати з пластиліном, глиною, що дають можливість зображувати побачене в трьох вимірах. 	
<p>«М»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дуже швидко і легко відкликається на ритм і мелодії, завжди вслуховується в них. 2. Гарно співає. 3. В гру на інструменті, в пісню чи танок вкладає багато енергії і почуттів. 4. Любить музичні записи. Намагається піти на концерт чи туди, де можна слухати музику. 5. Любить співати разом з іншими так, що виходило злагоджено і гарно. 6. В співі чи музиці висловлює почуття, свій стан. 7. Складає оригінальні, свої власні мелодії. 8. Добре грає на якому-небудь інструменті. 	<p>«Н»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висловлює думки ясно і точно. 2. Читає (слухає) книги, науково-популярні видання, дивиться телепередачі з випередженням своїх однолітків на рік чи два. 3. Наділена вище середнього здібністю до розуміння абстрактних понять, встановленню узагальнень. 4. Наділена гарною моторною координацією (відмінно фіксує те, що бачить, і чітко відтворює те, що чує). 5. З більшим задоволенням слухає науково-популярні журнали і книги, ніж книги художнього змісту. 6. Не нудьгує, якщо його проект чи ідея не підтримані дорослими або якщо його експеримент не вдався. 7. Намагається з'ясувати причини і суть подій. 8. Проводить багато часу над створення власних «проектів»: конструюванням, побудовою, складанням. 9. Любить обговорювати наукові події, винаходи, часто задумується над цим. 	
<p>«Л»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Може легко побудувати розповідь, починаючи від зав'язки і завершуючи вирішенням якого-небудь конфлікту. 2. Привносить щось нове і незвичайне, коли розповідає про щось знайоме і відоме всім. 3. Дотримується тільки необхідних деталей в розповідях про події, все несуттєве відкидає, залишаючи головне і найбільш характерне. 	<p>«А»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Легко входить в роль іншого персонажа, людини і т.д. 2. Цікавиться акторською грою. 3. Змінює тональність і голос, коли зображує іншу людину. 4. Розуміє і добре зображує конфлікт, коли має можливість розіграти якусь 	

<p>4. Розповідаючи про щось, вміє добре притримуватися обраного сюжету, не губить основної думки.</p> <p>5. Обирає в своїх розповідях такі слова, які добре передають емоційний стан героїв, їх переживання і почуття.</p> <p>6. Вміє передавати в розповідях такі деталі, які важливі для розуміння події, і в той же час не губить основної лінії подій, про які розповідає.</p> <p>7. Любить складати розповіді і вірші.</p> <p>8. Зображує в розповідях своїх героїв дуже живими, передає їх почуття, настрої, характер.</p>	<p>драматичну ситуацію.</p> <p>5. Передає почуття через міміку, жести, рухи.</p> <p>6. Намагається викликати емоційні реакції у інших людей, коли про щось із захопленням розповідає.</p> <p>7. З великою легкістю драматизує. Передає почуття і емоційні переживання.</p> <p>8. Пластична і відкрита всьому новому, не заціклюється на старому. Любить пробувати нові способи вирішення життєвих задач, не використовуючи вже випробувані варіанти, не боїться нових спроб, завжди перевіряє нові ідеї і тільки після експериментальної перевірки може від них відмовитися.</p>	
<p>«Т»</p> <p>1. Добре виконує завдання по ручній праці.</p> <p>2. Цікавиться механізмами і машинами.</p> <p>3. В світ її захоплення входить конструювання машин, приладів, моделей, потягів, радіоприймачів.</p> <p>4. Може легко ремонтувати пошкоджені прилади, використовувати старі деталі для створення нових поробок, іграшок, пристроїв.</p> <p>5. Розбирається в «капризах» механізмів, любить загадкові пошкодження і питання «на пошук».</p> <p>6. Любить малювати креслення і замальовки механізмів.</p> <p>7. Цікавиться журналами і статтями про створення нових пристроїв, машин, механізмів.</p>	<p>«С»</p> <p>1. Енергійний і створює враження дитини, яка потребує великого об'єму фізичних рухів, щоб відчувати себе щасливою.</p> <p>2. Любить брати участь в спортивних іграх і змаганнях.</p> <p>3. Постійно перемагає в якому-небудь виді спортивної гри.</p> <p>4. Бігає швидше за інших в дитсадку.</p> <p>5. Краще за інших фізично координований в рухах, рухається швидко і граційно.</p> <p>6. Любить ходити в походи, грати на відкритих спортивних майданчиках.</p> <p>7. У вільний час віддає перевагу рухливим іграм (хокей, футбол...)</p>	

«І» - інтелектуальні здібності; «Х» - художні; «М» - музичні; «Н» - здібності до наукової праці; «Л» - літературне дарування; «А» - артистичний талант; «Т» - технічні здібності; «С» - здібності до спорту.

Спробуйте скласти графічне зображення рівня інтересів вашої дитини, співставивши його з інтересами друга, однолітка.

Дайте оцінку в балах (по 5-бальній системі) кожної з характеристик, позначених питаннями анкети. Якщо якась із характеристик притаманна дитині в найвищому ступені – ставте 5 балів, якщо вона вище середньої – 4 бали і т.д. Оцінка «2 бали» - найнижча.

Сумуйте бали по всім характеристикам всередині кожної з восьми областей. Загальну кількість набраних балів всередині одної області розділіть на кількість питань в цій області.

На горизонтальній осі позначте вісім областей здібностей і відмітьте отриманий кожною з них бал по вертикалі. Ви отримаєте ламану лінію – **профіль інтересів вашої дитини.**

Для чого вам знадобиться таке спостереження? Припустимо, що ви хочете, щоб дитина займалася музикою, спортом чи ваша дитина хоче обрати гурток, але ви невпевнені, чи є в неї до цього здібності. Це вивчення також може бути корисним і в тому випадку, якщо ваша дитина має схильність до нових оригінальних ідей, але соромиться цю здібність демонструвати і старається її не проявляти. В цьому випадку ви можете її підбадьорити. Запропоновані характеристики інтересів можуть допомогти в аналізі дитячої поведінки, розумового чи фізичного розвитку. З допомогою профілю по визначеним видам здібностей буде цікаво дізнатися, як одні здібності вашої дитини пов'язані з іншими і як вони можуть змінюватися з віком (для цього ви можете робити подібні графіки періодично, наприклад, раз на рік).

МОЇ ІНТЕРЕСИ ТА ЗДІБНОСТІ

ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДИТИНИ
(дошкільний навчальний заклад) № 26

ДИПЛОМ

виданий _____

в тому, що в ЦЕНТРІ РОЗВИТКУ ДИТИНИ він
проявив _____ здібності

і в цій діяльності в майбутньому може
досягти найбільшого успіху!

Диплом пред'являти батькам,
вихователям, вчителям!

Самому власнику цього диплому
дивитись на нього у випадку сумніву в тому,
що він – талановитий!

Кременчук
2020 рік

